

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΑΚΥΡΗ ΚΑΙ ΑΚΥΡΩΣΙΜΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ:
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ
ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ »

ΣΠΑΘΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ & ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΥΡΙΓΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ: ΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

2021

Πίνακας περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ABSTRACT	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ	7
1.1 Προϋποθέσεις για έγκυρη δικαιοπραξία.....	7
1.2 Δίκαιες πράξεις.....	7
1.3 Έννοια και λειτουργία δικαιοπραξίας.....	8
1.4 Είδη βασικών δικαιοπραξιών	8
1.4.1 Δικαιοπραξίες χαριστικές και επαχθείς.....	8
1.4.2 Δικαιοπραξίες εν ζωή και αίτιας θανάτου	9
1.4.3 Τυπικές και άτυπες δικαιοπραξίες	9
1.5 Αρχή του άτυπου των δικαιοπραξιών	10
1.6 Μονομερούς δικαιοπραξία και σύμβαση.....	10
1.7 Έννοια της Σύμβασης.....	11
1.7.1 Διακρίσεις συμβάσεων	11
1.7.2 Προσύμφωνο	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ	13
2.1 Προϋπόθεση πρώτη: ικανότητα για δικαιοπραξία.....	13
2.1.1 Θεσμός δικαστικής συμπαράστασης.....	13
2.1.2 Προϋποθέσεις για τη διαδικασία υποβολής ατόμων σε δικαστική συμπαράσταση.....	14
2.1.3 Τύποι δικαστικής συμπαράστασης.....	14
2.1.4 Επικουρική δικαστική συμπαράσταση	15
2.1.5 Κατηγορίες ατόμων ανάλογα με την ικανότητα για δικαιοπραξία	15
2.2 Προϋπόθεση δεύτερη: βούληση χωρίς ελάττωμα	17
2.2.1 Πλάνη	17
2.2.2 Διάκριση ουσιώδους - επουσιώδους πλάνης στην βούληση	17
2.2.3 Σημαντικός κανονισμός	18
2.2.4 Απάτη	18
2.2.5 Συνέπειες	19
2.2.6 Απειλή	19
2.2.7 Προϋποθέσεις.....	19
2.2.8 Συνέπειες	20
2.3 Προϋπόθεση τρίτη: δήλωση συμφωνίας.....	20
2.3.1 Εικονικότητα	20
2.4 Προϋπόθεση τέταρτη: περιεχόμενο δικαιοπραξίας σύμφωνα με το νόμο και τα χρηστά ήθη ..	21
2.4.1 Συμφωνία με το νομικό περιεχόμενο	21
2.4.2 Συμφωνία με την ηθική χρήση	22
2.4.3 Ελαττωματικές δικαιοπραξίες	22
2.4.4 Διάκριση απόλυτης και σχετικής ακυρότητας.....	22
2.5 Αντιπροσώπευση και Πληρεξουσιότητα.....	23
2.5.1 Τύποι αντιπροσώπευσης	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΛΟΓΟΙ ΑΚΥΡΟΤΗΤΑΣ ΜΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ	25

3.1 Η έννοια της άκυρης δικαιοπραξίας.....	25
3.2 Λόγοι ακυρότητας.....	26
3.2.1 Παραδείγματα μη έγκυρων νομικών πράξεων.....	26
3.3 Τύποι ακυρότητας.....	27
3.3.1 Λόγοι μερικής ακυρότητας και παραδείγματα.....	29
3.4 Η μερική ακυρότητα της νομικής πράξης λόγω της αντίθεσης με τα χρηστά ήθη.....	33
3.5 Ο ερμηνευτικός κανόνας του ΑΚ 181.....	34
3.5.1 Παραδείγματα μη έγκυρων νομικών πράξεων.....	34
3.6 Παραίτηση από το δικαίωμα ακυρότητας.....	35
3.7 Επίκληση της ακυρότητας.....	36
3.7.1 Κανόνας.....	36
3.8 Διόρθωση ακυρότητας.....	37
3.9 Μετατροπή μη έγκυρης νομικής πράξης.....	37
3.9.1 Προϋποθέσεις μετατροπής μιας μη έγκυρης νομικής πράξης.....	38
3.10 Επικύρωση μη έγκυρης νομικής πράξης.....	38
3.10.1 Παράδειγμα επικύρωσης μη έγκυρης νομικής πράξης.....	39
3.11 Εξομοίωση ακυρώσιμης με άκυρη δικαιοπραξία.....	39
3.12 Διαφορές άκυρης και ακυρώσιμης δικαιοπραξίας.....	40
3.13 Διαδικασία και συνέπειες ακύρωσης των ακυρώσιμων δικαιοπραξιών.....	41
3.13.1 Εξομοίωση με εξ αρχής άκυρη κατά το άρθρο 184 ΑΚ.....	41
3.13.2 Απόσβεση του δικαιώματος της ακύρωσης δικαιοπραξίας και η έννομες συνέπειες.....	42
3.13.3 Ακύρωση διαρκούς σύμβασης.....	43
3.13.4 Ακύρωση πληρεξουσιότητας.....	44
3.14 Δικαιοπρακτικός περιορισμός των συνεπειών της ακυρότητας και της ακυρωσίας.....	45
3.14.1 Το δικαίωμα της ακύρωσης.....	45
3.14.2 Παραίτηση από το δικαίωμα ακυρότητας.....	46
3.14.3 Παραίτηση από το δικαίωμα ακυρώσεως.....	47
3.15 Προστασία εμπραγμάτων δικαιωμάτων τρίτων.....	48
3.15.1 Προϋποθέσεις.....	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ.....	50
4.1 Αριθμός απόφασης: 131/2020 ΠΠΡ ΠΑΤΡ (769694).....	50
4.1.1 Νομικό μέρος.....	50
4.1.2 Πραγματικά περιστατικά.....	51
4.1.3 Απόφαση δικαστηρίου.....	52
4.2 Αριθμός απόφασης:36/2016 ΕΦ ΠΑΤΡ (735443).....	52
4.2.1 Νομικό μέρος.....	52
4.2.2 Πραγματικά περιστατικά.....	53
4.2.3 Απόφαση δικαστηρίου.....	55
4.3 Αριθμός απόφασης: 110/2019.....	55
4.3.1 Νομικό μέρος.....	55
4.3.2 Πραγματικά περιστατικά.....	56
4.3.3 Απόφαση δικαστηρίου.....	57
4.4 Αριθμός απόφασης: 406/2019.....	58
4.4.1 Νομικό μέρος.....	58

4.4.2 Πραγματικά περιστατικά	59
4.4.3 Απόφαση δικαστηρίου	59
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	61
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	62

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί το ζήτημα των ακυρώσιμων δικαιοπραξιών όπως σκιαγραφούνται από τις διατάξεις 180-184 ΑΚ των Γενικών Αρχών του Αστικού Δικαίου. Η ακυρωσία και οι έννομες συνέπειές της δεν εντοπίζονται μόνο στον ΑΚ άλλα και στα ειδικότερα νομοθετήματα και σε άλλους κλάδους δίκαιου όπως δίκαιο εταιρειών, σημάτων, εργατικό αλλά και στο οικογενειακό με διάφορες αποκλείσεις από τις γενικές διατάξεις όμως ενόψει του χαρακτήρα και του μεγέθους της. Η αφετηρία όμως των συνεπειών και της έννοιας ακυρότητας και ακυρωσίας είναι οι διατάξεις των άρθρων 181 -184 ΑΚ, που παρουσιάζουν θεωρητικό ενδιαφέρον άλλα και πρακτικό ενδιαφέρον με πληθώρα δικαστικών αποφάσεων.

Στη παρούσα μελέτη στην αρχή παρουσιάζεται η έννοια της δικαιοπραξίας και κατόπιν οι προϋποθέσεις εγκυρότητας των δικαιοπραξιών. Στη συνέχεια ορίζονται οι διαφορές μεταξύ άκυρης και ακυρώσιμης δικαιοπραξίας, και ακολουθεί ανάλυση δικαστικών αποφάσεων. Τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα και η βιβλιογραφία.

Λέξεις κλειδιά: ακυρώσιμη δικαιοπραξία, προϋποθέσεις εγκυρότητας δικαιοπραξιών

ABSTRACT

The object of the present study is the issue of the annulable legal acts as outlined by the provisions 180-184 of the Civil Code of the General Principles of Civil Law. The annulment and its legal consequences are not found only in the Civil Code but also in the more specific legislations and in other branches of law such as company law, trademark law, labor law and family law with various exceptions from the general provisions but in view of its character and size. However, the starting point of the consequences and the concept of invalidity and annulment are the provisions of Articles 181-184 of the Civil Code, which are of theoretical interest but also of practical interest with many court decisions.

In the present study, the concept of the legal act is presented first and then the conditions for the validity of the legal acts. The differences between an invalid and an annulable legal act are then defined, followed by an analysis of court decisions. Lastly, the conclusions and the literature are presented.

Keywords: conditions for the validity of legal acts, annulable legal act

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

Οι πράξεις του νόμου που επηρεάζουν το δίκαιο είναι εκείνες που επιφέρουν κάποια αλλαγή στον εξωτερικό κόσμο, με τη βούληση του ατόμου. Κατηγορίες νομικών πράξεων ενδιαφέροντος είναι:

- Δίκαιες πράξεις: επιτρέπονται από το νόμο και παράγουν έννομα αποτελέσματα.
- Άδικες πράξεις: δεν επιτρέπονται από το νόμο και, επομένως, η πραγματοποίησή τους συνεπάγεται κυρώσεις για τον δράστη.

1.1 Προϋποθέσεις για έγκυρη δικαιοπραξία

Για την επικύρωση μιας δικαιοπραξίας, απαιτούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Δήλωση της βούλησης.
- Ικανότητα δια δικαιοπραξία.
- Συμφωνία μεταξύ δήλωσης και βούλησης.
- Συμμόρφωση με τον απαιτούμενο νόμο ή διαδικασία.
- Το περιεχόμενο πρέπει να είναι συμβατό με το νόμο και την ηθική.

1.2 Δίκαιες πράξεις

Δικαιοπραξία είναι η δήλωση προθέσεων που αποσκοπεί στην παραγωγή σκόπιμου νομικού αποτελέσματος, με τη βούληση του ατόμου που συνέταξε το νομικό έγγραφο. Για να προκύψει το νομικό αποτέλεσμα, η νομική πράξη μπορεί να συνοδεύεται από άλλα νομικά γεγονότα που απαιτούνται από το νόμο (Αραβαντινού, 1983).

Οιωνεί δικαιοπραξία είναι μια δίκαιη πράξη, η οποία δεν είναι δικαιοπραξία, και οι νομικές συνέπειες απορρέουν απευθείας από το νόμο, έτσι ώστε να μην απαιτείται η βούληση του προσώπου ή των προσώπων που τις διέπραξαν.

Υλική πράξη είναι η πράξη νομικής σημασίας, η οποία, αν και δεν περιέχει καμία δήλωση προθέσεων, συνδέεται από το νόμο με ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα.

1.3 Έννοια και λειτουργία δικαιοπραξίας

Δικαιοπραξία είναι ένα γεγονός που περιέχει τουλάχιστον μια δήλωση προθέσεων και είναι ο νομικά αναγνωρισμένος λόγος για την εμφάνιση των αποτελεσμάτων (Αυγουστιανάκης, 1956). Η δήλωση προθέσεων μπορεί να είναι ρητή ή σιωπηρή, ακόμη και διευθετήσιμη, δηλαδή, έτσι ώστε η εμφάνιση του αποτελέσματος να απαιτείται από το νόμο για να απευθυνθεί σε άλλο άτομο, π.χ. λήξη της σύμβασης εργασίας, ή διαθήκη.

1.4 Είδη βασικών δικαιοπραξιών

1.4.1 Δικαιοπραξίες χαριστικές και επαχθείς

Στη χαριστική δικαιοπραξία, δεν απαιτείται κάποιου είδους αντάλλαγμα για την παράδοση από το ένα άτομο στο άλλο, όπως η δωρεά. Η δικαιοπραξία είναι επαχθής, όταν η παροχή από το ένα μέρος στο άλλο γίνεται με αντάλλαγμα, για παράδειγμα στη σύμβαση πώλησης, ο πωλητής ενός αντικειμένου είναι υποχρεωμένος να μεταβιβάσει την κυριότητα του αντικειμένου και να το παραδώσει στον αγοραστή, ενώ ο αγοραστής πρέπει να πληρώσει τη συμφωνημένη τιμή (Αγαλλοπούλου, 1991).

1.4.2 Δικαιοπραξίες εν ζωή και αίτιας θανάτου

Μια δικαιοπραξία εν ζωή είναι οποιαδήποτε νομική πράξη, τα αποτελέσματα της οποίας συμβαίνουν κατά τη διάρκεια της ζωής του ατόμου που τα συνέταξε, για παράδειγμα, πώληση, σύμβαση εργασίας ή μίσθωση (Σπυριδάκη, 1995). Δικαιοπραξία αίτιας θανάτου, είναι οποιαδήποτε νομική πράξη της οποίας τα αποτελέσματα εμφανίζονται μετά το θάνατο του ατόμου που τα έκανε, όπως η διαθήκη (Ζέπος, 1956).

1.4.3 Τυπικές και άτυπες δικαιοπραξίες

Τυπική Δικαιοπραξία: προϋπόθεση για την εγκυρότητα της τυπικής νομικής πράξης, σύμφωνα με το νόμο, είναι η τήρηση ενός συγκεκριμένου τύπου, για παράδειγμα έγγραφο, το οποίο μπορεί να είναι ιδιωτικό έγγραφο όπως καταστατικό ή συμβολαιογραφική πράξη, όπως στη σύμβαση για τη μεταβίβαση ιδιοκτησίας ενός ακινήτου. Σε αυτήν την περίπτωση, απαιτείται από το νόμο η τήρηση των τύπων, η μη τήρηση των οποίων συνεπάγεται την ακυρότητα της νομικής πράξης.

Άτυπη Δικαιοπραξία: η εγκυρότητα της νομικής πράξης δεν απαιτεί την τήρηση ενός συγκεκριμένου τύπου, για παράδειγμα σύμβαση μίσθωσης, σύμβαση εργασίας, που συνάπτεται άτυπα. Εάν μια νομική πράξη περιέχεται σε μορφή που δεν απαιτείται ως προϋπόθεση εγκυρότητάς της, αυτός ο τύπος είναι αποδεικτικός.

Αυτός ο τύπος, αποσκοπεί στη διευκόλυνση της απόδειξης της προετοιμασίας μιας νομικής πράξης και των όρων της, ωστόσο, απαιτείται η υπογραφή των συμβαλλόμενων μερών, όπως για παράδειγμα η μίσθωση ενός διαμερίσματος με ένα έγγραφο, που έχει αποδεικτικό χαρακτήρα, μιας και δεν επιβάλλεται από το νόμο κάποια άλλη ενέργεια (Αραβαντινού, 1983).

1.5 Αρχή του άτυπου των δικαιοπραξιών

Η εγκυρότητα του ιδιωτικού εγγράφου απαιτεί τη χειρόγραφη υπογραφή του ατόμου που το εξέδωσε. Συμβολαιογραφικό έγγραφο είναι το έγγραφο που πρέπει να εκπονηθεί από συμβολαιογράφο και τα άτομα που τους αφορά πρέπει να το υπογράψουν ενώπιόν του συμβολαιογράφου, όπως π.χ. μεταβίβαση κυριότητας ακινήτων και γενικά συμβάσεων που έχουν ως αντικείμενο τη δημιουργία δικαιωμάτων επί ακινήτων, συμπεριλαμβανομένης της πράξης σύστασης ιδρυμάτων (Σπυριδάκη, 1995). Δήλωση ενώπιον δημόσιας αρχής είναι η δήλωση βούλησης πρέπει να γίνει ενώπιον συγκεκριμένης δημόσιας αρχής, η οποία συντάσσει έγγραφο σχετικά με τη δήλωση που ονομάζεται έκθεση, για παράδειγμα η αποδοχή ή άρνηση της κληρονομιάς πραγματοποιείται ενώπιον της γραμματείας του δικαστηρίου κληρονομιάς.

1.6 Μονομερής δικαιοπραξία και σύμβαση

Με βάση τον αριθμό των ατόμων που κάνουν τη δήλωση βούλησης, διαχωρίζουμε τη μονομερή νομική πράξη, η οποία περιλαμβάνει τη δήλωση της βούλησης ενός ατόμου (π.χ. καταγγελία, διαθήκη) και τη σύμβαση. Μονομερείς νομικές πράξεις που είναι μη απευθυντές, δηλαδή, περιλαμβάνουν δήλωση προθέσεων που δεν απευθύνεται σε συγκεκριμένο άτομο, αρχίζουν να ισχύουν από τη στιγμή που εξωτερικεύονται, π.χ. η διαθήκη. Μονομερείς δικαιοπραξίες που περιέχουν δήλωση βούλησης που απευθύνεται σε συγκεκριμένο πρόσωπο ή είναι απευθυντές, προκειμένου να παράγουν έννομα αποτελέσματα, η δήλωση βούλησης πρέπει να φτάσει στο πρόσωπο στο οποίο απευθύνεται, ανεξάρτητα από το αν το εν λόγω άτομο γνωρίζει το περιεχόμενο της (Αγαλλοπούλου, 1991).

1.7 Έννοια της Σύμβασης

Η σύμβαση είναι μια δικαιοπραξία στην οποία περιέχεται η δήλωση της βούλησης δύο ή περισσότερων ατόμων, η οποία συμπίπτει με το επιθυμητό αποτέλεσμα, ενώ μπορεί να ενεργήσει με διαφορετικό ενδιαφέρον, το οποίο συμβαίνει συνήθως σε συμβόλαια (Αυγουστιανάκης, 1956). Για παράδειγμα στη μίσθωση ακινήτων, γίνεται διάκριση μεταξύ της δήλωσης του ιδιοκτήτη που ενεργεί με ενδιαφέρον για τη μίσθωση του ακινήτου, ενώ η δήλωση του μισθωτή αφορά την προθυμία του να ενοικιάσει το ακίνητο και να το χρησιμοποιήσει. Αυτές οι δηλώσεις προθέσεων - του εκμισθωτή και του μισθωτή - συμπίπτουν ως προς το αποτέλεσμα της ενοικίασης του ακινήτου.

1.7.1 Διακρίσεις συμβάσεων

Αμφοτεροβαρής είναι μία σύμβαση, όπου τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις δημιουργούνται από όλα τα μέρη. Για παράδειγμα σε ένα συμβόλαιο πώλησης, ο πωλητής υποχρεούται να παραδώσει το αντικείμενο της πώλησης, ενώ ο αγοραστής υποχρεούται να πληρώσει το αντίτιμο.

Ετεροβαρής σύμβαση είναι η σύμβαση που δημιουργεί υποχρέωση στο ένα μέλος και δικαίωμα στο άλλο, και όχι το αντίστροφο, για παράδειγμα στη σύμβαση δωρεάς, όπου ο δότης συμφωνεί να παραδώσει κάτι στον δότη.

Στην φάση διαπραγμάτευσης, διεξάγονται συζητήσεις με σκοπό τη σύναψη σύμβασης, η οποία καταλήγει σε προκαταρκτική συμφωνία ή οδηγεί στην τελική σύμβαση. Λόγω της σχέσης εμπιστοσύνης που δημιουργείται κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων μεταξύ των μερών, πρέπει να συμπεριφέρονται με καλή πίστη και ηθική. Η ευθύνη από τις διαπραγματεύσεις περιγράφεται με βάση την παρακάτω πρόταση: όποιος προκαλεί ζημιά στον άλλο κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, είναι υποχρεωμένος να τη αποκαταστήσει.

1.7.2 Προσύμφωνο

Η σύμβαση με την οποία τα μέρη αναλαμβάνουν αμοιβαία τη σύναψη άλλης σύμβασης, η οποία είναι η οριστική. Το προσύμφωνο εξαρτάται από τον τύπο που ορίζει ο νόμος για τη σύναψη της σύμβασης, π.χ. απαιτείται συμβολαιογραφική πράξη για προκαταρκτική σύμβαση μεταβίβασης ακινήτων, καθώς απαιτείται συμβολαιογραφική πράξη για την προετοιμασία της οριστικής σύμβασης μεταβίβασης ακινήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ

Γενικές προϋποθέσεις για να θεωρηθεί μία δικαιοπραξία έγκυρη:

- Δυνατότητα δικαιοπραξίας.
- Η βούληση όσων συντάσσουν δικαιοπραξία, η οποία δεν σχηματίστηκε με ελαττωματικό τρόπο, δηλαδή δεν είναι αποτέλεσμα πλάνης, απάτης ή απειλής.
- Συμφωνία βούλησης και δήλωσης, ή για να ταυτοποιηθεί η βούληση με τη δήλωση του προσώπου που συντάσσει τη νομική πράξη.
- Δήλωση της βούλησης, η οποία πρέπει να επισυνάπτεται με τη μορφή που απαιτείται από το νόμο, δηλαδή το περιεχόμενο της νομικής πράξης δεν πρέπει να είναι αντίθετο με το νόμο και την ηθική.

2.1 Προϋπόθεση πρώτη: ικανότητα για δικαιοπραξία

Νομική ικανότητα είναι η ικανότητα υπαγωγής σε δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Η ικανότητα της νομικής πράξης αναφέρεται στην ικανότητα ενός ατόμου να συντάσσει νομικά έγγραφα αυτοπροσώπως. Αυτή η ικανότητα σύμφωνα με τον αστικό κώδικα κατέχεται μόνο από άτομα που έχουν πνευματική ωριμότητα και υγεία (Αγαλλοπούλου, 2003).

2.1.1 Θεσμός δικαστικής συμπαράστασης

Ο θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης ρυθμίζεται από τα άρθρα 1666-1668 του αστικού κώδικα και ανήκει στο οικογενειακό δίκαιο και ιδρύθηκε με το νόμο 2447/1996. Η σημασία αυτού του θεσμού είναι ότι η υποβολή ενός ενήλικα σε κάποια μορφή νομικής συμπαράστασης, μπορεί να επηρεάσει την ικανότητα του για δικαιοπραξία.

2.1.2 Προϋποθέσεις για τη διαδικασία υποβολής ατόμων σε δικαστική συμπαράσταση

Τα άτομα που υποβάλλονται σε δικαστική συμπαράσταση είναι:

Άτομα που, λόγω της σωματικής τους αναπηρίας ή ψυχικών διαταραχών, δεν μπορούν να φροντίσουν τις υποθέσεις τους, ολικά ή εν μέρει. Άτομα που, μέσω της ασωτίας, δηλαδή ξοδεύουν τα περιουσιακά τους στοιχεία άσκοπα και υπερβολικά, ή λόγω της τοξικομανίας ή του αλκοολισμού, θέτουν τον εαυτό τους, τους συζύγους, τα παιδιά ή τους γονείς τους σε κίνδυνο.

Για να υποβληθεί άτομο σε καθεστώς δικαστική συμπαράστασης απαιτείται δικαστική απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου του τόπου συνήθους διαμονής του αιτούμενου προσώπου για να ζητήσει νομική συνδρομή, κατόπιν αιτήματος του ίδιου, του συζύγου ή των γονέων ή των παιδιών του ή του εισαγγελέα ή αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο. Το δικαστήριο, για την έκδοση της απόφασης, λαμβάνει υπόψη τη σχετική έκθεση της αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας και λαμβάνει υπόψη τη γνώμη του ενδιαφερομένου μετά από προσωπική επικοινωνία μαζί του (Αγαλλοπούλου, 1991).

2.1.3 Τύποι δικαστικής συμπαράστασης

Το δικαστήριο έχει την εξουσία να αποφασίσει εάν θα υποβάλει το άτομο σε καθεστώς στερητικής ή επικουρικής νομικής συμπαράστασης, πλήρως ή εν μέρει, ή συνδυασμό και των δύο, και να ορίσει έναν νόμιμο εκπρόσωπο. Η διάκριση των τύπων δικαστικής συμπαράστασης είναι ως εξής:

- Η πλήρης δικαστική συμπαράσταση σημαίνει ότι ένα άτομο δεν μπορεί να πραγματοποιήσει οποιαδήποτε συναλλαγή αυτοπροσώπως.
- Η μερική στερητική δικαστική συμπαράσταση είναι η αδυναμία σύνταξης συγκεκριμένων νομικών εγγράφων που ορίζονται στην απόφαση του

δικαστηρίου, και συνεπώς τέτοια νομικά έγγραφα συντάσσονται από τον νομικό βοηθό.

2.1.4 Επικουρική δικαστική συμπαράσταση

Στην περίπτωση πλήρους επικουρικής συμπαράστασης, για την εγκυρότητα όλων των εργασιών που εκπονεί το άτομο, απαιτείται η συγκατάθεση του νόμιμου δικαστικού συμπαραστάτη (Ζέπος, 1956).

Στην περίπτωση μερικής επικουρικής συμπαράστασης, για την εγκυρότητα ορισμένων νομικών πράξεων που έχουν εκπονηθεί από το πρόσωπο που είναι υπό δικαστική συμπαράσταση, απαιτείται η συγκατάθεση του νομικού συμπαραστάτη, η οποία πρέπει να ορίζεται στη σχετική δικαστική απόφαση.

Η άρση δικαστικής συμπαράστασης γίνεται με δικαστική απόφαση, εάν οι λόγοι οι οποίοι την προκάλεσαν έχουν σταματήσει να ισχύουν. Γίνεται κατόπιν αιτήματος των προσώπων που μπορούν να τη ζητήσουν ή γίνεται αυτεπάγγελα από το δικαστήριο.

2.1.5 Κατηγορίες ατόμων ανάλογα με την ικανότητα για δικαιοπραξία

- Πλήρως ικανοί για δικαιοπραξία
- Πλήρως ανίκανοι για δικαιοπραξία
- Περιορισμένα ικανοί για δικαιοπραξία

Πλήρως ικανοί για δικαιοπραξία θεωρούνται οι ενήλικες, δηλαδή άτομα είναι σε ηλικία 18 ετών και άνω, που μπορούν να συντάξουν οποιαδήποτε νομική πράξη, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχει λόγος νομικής ανικανότητας για αυτούς.

Πλήρως ανίκανοι για δικαιοπραξία, είναι τα πρόσωπα δεν μπορούν να πραγματοποιήσουν καμία δικαιοπραξία, και περιλαμβάνονται ανήλικοι κάτω των 10 ετών και άτομα που είναι υπό δικαστική συμπαράσταση.

Οι ανήλικοι που είναι κάτω των 10 ετών δεν μπορούν να συντάξουν έγκυρα ένα νομικό έγγραφο. Οι νομικές πράξεις αυτών των ανηλίκων συντάσσονται από τους νόμιμους εκπροσώπους τους, δηλαδή και από τους δύο γονείς στους οποίους ανήκει η γονική μέριμνα. Τα άτομα που έχουν τεθεί σε πλήρη στερητική δικαστική συμπαράσταση, δεν έχουν την δυνατότητα να εκπονήσουν οποιαδήποτε νομική πράξη αυτοπροσώπως, η οποία μπορεί να εκδοθεί μόνο από τον νομικό βοηθό, διαφορετικά η νομική πράξη είναι άκυρη. Σχετικά ανίκανοι για δικαιοπραξία είναι άτομα που δεν είναι υπό καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης, αλλά τα οποία, κατά τη σύνταξη μιας συγκεκριμένης νομικής πράξης, δεν έχουν συνείδηση των ενεργειών τους ή βρίσκονται σε κατάσταση ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής που περιορίζει τη λειτουργικότητά τους ή τη θέλησή τους. Τότε είναι σχετικά ανίκανοι να ασκήσουν νομική δράση. Περιορισμένα ικανοί για δικαιοπραξία, είναι τα άτομα που έχουν την δυνατότητα να εκπονήσουν νομική πράξη μόνο στις περιπτώσεις που προβλέπονται από το νόμο ή μόνο εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος, διαφορετικά η νομική πράξη είναι άκυρη. Η περιορισμένη νομική ικανότητα ανηλίκους που έχουν συμπληρώσει την ηλικία των 10 ετών, με τις ακόλουθες διακρίσεις:

- Οι ανήλικοι που έχουν συμπληρώσει την ηλικία των 10 ετών μπορούν να εκπονήσουν δικαιοπραξίες, είτε νομικές πράξεις από τις οποίες αποκτούν μόνο νόμιμο όφελος. Για παράδειγμα, η απόκτηση ενός αντικειμένου με δωρεά.
- Οι ανήλικοι που έχουν συμπληρώσει την ηλικία των 12 έχουν την δυνατότητα να εμφανιστούν αυτοπροσώπως ενώπιον του δικαστηρίου όπου συζητείται η υπόθεσή υιοθεσίας τους, και να συναινέσουν στην υιοθεσία.
- Οι ανήλικοι που έχουν συμπληρώσει την ηλικία των 14 έχουν τη δυνατότητα να διαθέτουν ελεύθερα όλα όσα έχουν αποκτήσει από την προσωπική τους εργασία ή ότι τους έχει δοθεί να διαθέσουν ελεύθερα, για παράδειγμα ρούχα, βιβλία κ.λπ.
- Οι ανήλικοι που έχουν συμπληρώσει την ηλικία των 15 έχουν τη δυνατότητα να ορίσουν σύμβαση εργασίας ως εργαζόμενοι, υπό την προϋπόθεση ότι

έχουν τη γενική συγκατάθεση των ατόμων που έχουν την επιμέλεια τους, δηλαδή και των δύο γονέων.

- Ένας ανήλικος μπορεί να αναλάβει ανεξάρτητα ορισμένες δικαιοπραξίες που αναφέρονται στο νόμο σε περίπτωση που είναι έγγαμος, π.χ. νομικές πράξεις για την κάλυψη προσωπικών του αναγκών και των τρεχουσών αναγκών της οικογένειάς του.

2.2 Προϋπόθεση δεύτερη: βούληση χωρίς ελάττωμα

Η βούληση χωρίς ελάττωμα σημαίνει ότι η βούληση του ατόμου που συντάσσει μια νομική πράξη δεν πρέπει να είναι ελαττωματική, δηλαδή δεν πρέπει να είναι αποτέλεσμα πλάνης, απάτης ή απειλής (Τούση, 1996).

2.2.1 Πλάνη

Πλάνη, η οποία συμβάλλει στο σχηματισμό μιας ελαττωματικής θέλησης, είναι η άγνοια ή μια λανθασμένη γνώση της πραγματικότητας, η οποία οδηγεί στο σχηματισμό μίας βούλησης, η οποία δεν θα σχηματιζόταν εάν το άτομο γνώριζε τη πραγματική κατάσταση, π.χ. ο Α αγόρασε ένα οικόπεδο από τον Β, πιστεύοντας λανθασμένα ότι το δάνειο που ζήτησε από την Τράπεζα είχε εγκριθεί.

Πλάνη στη βούληση, είναι το λάθος, δηλαδή η άγνοια ή η λανθασμένη γνώση της πραγματικής κατάστασης, για την οποία η δήλωση της βούλησης δεν αντιστοιχεί στην πραγματική βούληση (Τούση, 1996).

2.2.2 Διάκριση ουσιώδους - επουσιώδους πλάνης στην βούληση

Η πλάνη στα παραγωγικά αίτια της βούλησης είναι επουσιώδης, επειδή οι παράγοντες που επηρεάζουν τον εσωτερικό κόσμο ενός ατόμου δεν ενδιαφέρουν το νόμο, προκειμένου να ληφθεί η απόφαση για μια νομική πράξη.

Κατ' 'εξαιρέση, το σφάλμα που σχετίζεται με τις ιδιότητες ενός ατόμου ή κάτι θεωρείται ουσιώδες εάν, με βάση την καλή πίστη και την ηθική, αυτές οι ιδιότητες

είναι τόσο σημαντικές για ολόκληρη τη νομική πράξη, ώστε εάν το άτομο γνώριζε την πραγματική κατάσταση, δεν θα πραγματοποιούσε τη δικαιοπραξία (Αραβαντινού, 1983). Για παράδειγμα ο Α αγόρασε έναν υπολογιστή από την εταιρεία Β, πιστεύοντας ότι είναι καινούριος και όχι χρησιμοποιημένος, ενώ δεν θα τον είχε αγοράσει αν γνώριζε την πραγματική κατάσταση.

Η πλάνη στη δήλωση είναι ουσιώδης, όταν αφορά ένα σημείο της νομικής πράξης τόσο σημαντικό που εάν το άτομο γνώριζε την πραγματικότητα, δεν θα είχε επιχειρήσει τη νομική πράξη. Για παράδειγμα ο Α σε επιστολή του, πρότεινε στον Β να του πουλήσει 100 τόνους χαρτιού, ενώ ήθελε πραγματικά να πουλήσει 1.000 τόνους και μετά την αποδοχή της πρότασης από τον Β, καταρτίστηκε το συμβόλαιο πώλησης για 100 τόνους.

2.2.3 Σημαντικός κανονισμός

Εάν η πλάνη στις παραγωγικές αιτίες της βούλησης ή της δήλωσης είναι ουσιώδης, η νομική πράξη που καταρτίστηκε λόγω αυτού του σφάλματος επιδέχεται ακύρωση, πράγμα που σημαίνει ότι παράγει τα αποτελέσματά της, αλλά μπορεί να ακυρωθεί με δικαστική απόφαση. Ο εξαπατημένος έχει δικαίωμα να ασκήσει προσφυγή ακύρωσης της δικαιοπραξίας, με προθεσμία δύο ετών από την δικαιοπραξία, ενώ εάν η πλάνη παραμένει μετά την κατάρτιση της δικαιοπραξίας, η προθεσμία των δύο ετών ξεκινάει από την στιγμή που σταματά η πλάνη (Ζέπος, 1956).

Όποιος ισχυρίζεται την ακύρωση της δικαιοπραξίας, λόγω ουσιώδης πλάνης, έχει την υποχρέωση να αποζημιώσει τον αντισυμβαλλόμενο για τη ζημία που υπέστη, επειδή πίστευαν ότι είχαν συντάξει μία έγκυρη δικαιοπραξία. Αντιθέτως, εάν η πλάνη είναι επουσιώδη, δεν συνεπάγεται την ακύρωση της νομικής πράξης.

2.2.4 Απάτη

Είναι η συμπεριφορά, η οποία περιλαμβάνει ψευδείς, ανακριβείς ή παραπλανητικές δηλώσεις έχει σκοπό να παραπλανήσει ένα άτομο για να οδηγήσει σε δήλωση

προθέσεων που διαφορετικά δεν θα είχε κάνει, με αποτέλεσμα η νομική πράξη που εκπονήθηκε ως αποτέλεσμα απάτης να είναι άκυρη, δηλαδή παράγει τα αποτελέσματά της, αλλά μπορεί να είναι ακυρώνεται με δικαστική απόφαση (Τούση, 1996).

2.2.5 Συνέπειες

Το δικαίωμα του εξαπατημένου προσώπου να ασκήσει αγωγή για την ακύρωση της πράξης ακυρώνεται εντός περιόδου απόσβεσης 2 ετών από τη πράξη ή εάν η απάτη συνεχιστεί μετά την κατάρτιση της πράξης, η διετής προθεσμία αρχίζει όταν σταματήσει η πλάνη.

2.2.6 Απειλή

Απειλή είναι η άσκηση ψυχολογικής βίας σε ένα άτομο, αλλά όχι σωματική, διότι σε αυτήν την περίπτωση δεν υπάρχει βούληση με επακόλουθη ακυρότητα της νομικής πράξης, δηλαδή προκαλώντας φόβο που συνοδεύεται από δήλωση ότι προκάλεσε κακό σε ένα άτομο, έτσι ώστε να κάνει μια συγκεκριμένη δήλωση, ωστόσο, δεν πρέπει να αφορά νομική ενέργεια (Αραβαντινός, 1957). Για παράδειγμα ο Α απείλησε τον Β ότι αν δεν μεταβίβαζε τις μετοχές που είχε στην εταιρεία Γ, αξίας 10.000 ευρώ στην τιμή των 5.000 ευρώ, ο φερόμενος θα τον κατηγορήσει - ψευδώς - για φορολογικές παραβιάσεις και στην πραγματικότητα ο Β συνάψει σύμβαση για την πώληση των μετοχών με τον Α στην τιμή των 5.000 ευρώ.

Η νομική πράξη που εκδόθηκε λόγω απειλής είναι ανακλητή, δηλαδή παράγει τα έννομα αποτελέσματά της, αλλά μπορεί να ακυρωθεί με δικαστική απόφαση.

2.2.7 Προϋποθέσεις

- Η απειλή που ασκήθηκε παράνομα είναι αντίθετη με την ηθική.

- Η απειλή να προκαλέσει φόβο σε σώφρονα άτομο ώστε να εκθέσει σε κίνδυνο τη ζωή, τη σωματική ακεραιότητα, την ελευθερία, την τιμή, την ιδιοκτησία του ατόμου που απειλείται ή αυτών που συνδέονται στενά με αυτόν σε μεγάλο και άμεσο κίνδυνο.
- Λόγω της άσκησης της απειλής, αυτός που απειλήθηκε έπρεπε να αναγκαστεί να κάνει τη δήλωση της βούλησης που ήθελε αυτός που τον απειλούσε.

2.2.8 Συνέπειες

Το δικαίωμα του απειλούμενου ατόμου να ασκήσει αγωγή ακύρωσης της νομικής πράξης λήγει εντός 2 ετών από την εκπόνηση της νομικής πράξης ή εάν η απειλή έχει συνεχιστεί μετά τη σύνταξη της νομικής πράξης, τα δύο χρόνια θα ξεκινήσουν όταν σταμάτησε η άσκηση ψυχολογικής βίας.

2.3 Προϋπόθεση τρίτη: δήλωση συμφωνίας

Αναγκαίο για τη προετοιμασία μιας έγκυρης νομικής πράξης είναι ότι η δήλωση της νομικής πράξης είναι σύμφωνη με τη βούλησή, δηλαδή ότι η βούληση και η δήλωση του προσώπου που συντάσσει τη νομική πράξη είναι πανομοιότυπες. Εάν υπάρχει ασυμφωνία μεταξύ δήλωσης και βούλησης, διακρίνουμε ανάλογα με το αν υπάρχει εκούσια ασυμφωνία, οπότε στη περίπτωση αυτή είναι εικονικότητα, ή ακούσια ασυμφωνία, οπότε υπάρχει πλάνη (Αυγουστιανάκης, 1956).

2.3.1 Εικονικότητα

Η δήλωση της βούλησης που δεν έχει γίνει σοβαρά, παρά μόνο φαινομενικά είναι εικονική δήλωση. Απόλυτη εικονικότητα υπάρχει όταν καμία άλλη νομική πράξη δεν κρύβεται κάτω από την πλασματική νομική πράξη. Για παράδειγμα ο Α, ο οποίος οφείλει χρήματα σε τράπεζα με δάνειο, προκειμένου να αποφευχθεί ο αποκλεισμός

ή ο και ο πλειστηριασμός των περιουσιακών του στοιχείων, έχει πουλήσει πρακτικά τη μοναδική του ιδιοκτησία στον Β, ώστε να φαίνεται ότι δεν έχει πλέον ακίνητη περιουσία, στην περίπτωση αυτή η εικονική πώληση δεν καλύπτει καμία άλλη νομική πράξη. Συνέπεια της απόλυτης εικονικότητας είναι ότι η νομική πράξη δεν είναι έγκυρη (Σπυριδάκη, 1995).

Σχετική εικονικότητα υπάρχει όταν μια άλλη νομική πράξη κρύβεται κάτω από την πλασματική δικαιοπραξία, π.χ. ο Α ήθελε να δωρίσει τον οικιακό του εξοπλισμό στο Β, αλλά για να αποφευχθούν αρνητικά σχόλια από τους συγγενείς του, φάνηκε ότι το πούλησε. Σε αυτήν την περίπτωση, βάσει της εικονικής πράξης πώλησης, καλύπτεται μια άλλη πράξη, δηλαδή η δωρεά. Η δικαιοπραξία δεν είναι έγκυρη, ως συνέπεια της εικονικής δικαιοπραξίας, αλλά η νομική πράξη που καλύπτεται από την πλασματική είναι έγκυρη, εάν τα μέρη το επιθυμούν και πληρούνται οι προϋποθέσεις σύστασής της. Για παράδειγμα στο παραπάνω παράδειγμα, η νομική συναλλαγή της δωρεάς ενός κινητού πράγματος ισχύει μόνο εάν ο τύπος της συμβολαιογραφικής πράξης έχει τηρηθεί ή εάν ο Α έχει παραδώσει τον εξοπλισμό στο Β.

2.4 Προϋπόθεση τέταρτη: περιεχόμενο δικαιοπραξίας σύμφωνα με το νόμο και τα χρηστά ήθη

2.4.1 Συμφωνία με το νομικό περιεχόμενο

Οποιαδήποτε δικαιοπραξία αντιβαίνει στο νόμο είναι άκυρη, για παράδειγμα νομική πράξης που αποκλείει τη λήξη της σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου για σημαντικό λόγο, σε αντίθεση με τη ρητή απαγόρευση μιας τέτοιας συμφωνίας βάσει του άρθρου 672 του αστικού κώδικα. (Αραβαντινός, 1957).

Μία δικαιοπραξία μπορεί να είναι άκυρη, χωρίς να έρχεται σε αντίθεση με μια απαγορευτική διάταξη του νόμου, αλλά είναι αντίθετη με το γενικό πνεύμα του νόμου, δηλαδή επιχειρείται η παράκαμψη μιας απαγορευτικής νομοθεσίας.

2.4.2 Συμφωνία με την ηθική χρήση

Σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα, οποιαδήποτε νομική πράξη είναι αντίθετη με την ηθική δεν είναι έγκυρη (Αγαλλοπούλου, 2003). Τα «χρηστά ήθη» είναι μια αόριστη νομική έννοια, ο ορισμός της οποίας αφήνεται στα δικαστήρια, οπότε σύμφωνα με τη νομολογία διακρίνονται οι ακόλουθες περιπτώσεις:

Δικαιοπραξίες με ανήθικα αποτελέσματα, π.χ. ο Α πληρώνει ένα χρηματικό ποσό στον Β για να καταχραστεί, χρήματα από την εταιρεία στην οποία εργάζεται.

Νομικές πράξεις στις οποίες η ελευθερία ενός ατόμου είναι υπερβολικά περιορισμένη, για παράδειγμα ο Α υπόσχεται στον Β χρήματα αν αλλάξει θρησκεία ή πολιτικές πεποιθήσεις.

Αισχροκερδείς δικαιοπραξίες, με τις οποίες, εκμεταλλευόμενες την αναγκαιότητα, την αθωότητα κάποιου ή την απειρία, καταφέρνει να λάβει οφέλη για κάτι, τα οποία είναι προφανώς δυσανάλογα προς αυτό το όφελος. Για παράδειγμα, λόγω εξαιρετικών οικονομικών δυσκολιών, έχει δανειστεί μεγάλα χρηματικά ποσά από τον δανειστή υπερβολικά ενδιαφέροντα.

2.4.3 Ελαττωματικές δικαιοπραξίες

Άκυρη δικαιοπραξία είναι η δικαιοπραξία η οποία δεν επιφέρει τα αποτελέσματα τα οποία επιθυμούν τα μέρη, όπως για παράδειγμα κατάρτιση δικαιοπραξίας από ανίκανο ή η πώληση ενός αυτοκινήτου με ιδιωτικό έγγραφο.

2.4.4 Διάκριση απόλυτης και σχετικής ακυρότητας

Απόλυτη ακυρότητα υπάρχει όταν ένα άτομο μπορεί να επικαλεστεί οποιονδήποτε έννομο συμφέρον και όχι μόνο από τα πρόσωπα που εμπλέκονται στη νομική πράξη και συμβαίνει πρωτίστως όταν παραβιάζεται η διάταξη νόμου που έχει θεσπιστεί για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, παραδείγματος χάριν νομικές πράξεις για τις οποίες δεν έχει τηρηθεί η σύνταξη του συστατικού τύπου. Η απόλυτη

ακυρότητα λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, για παράδειγμα πράξεις αντίθετες προς τις απαγορευτικές διατάξεις του νόμου, νομικές συναλλαγές αντίθετες με την ηθική, δηλαδή τις επικρατούσες ηθικές, κοινωνικές κ.λπ. αντιλήψεις.

Σχετική ακυρότητα σε μία δικαιοπραξία δημιουργείται κατά παράβαση μιας νόμιμης διάταξης που έχει θεσπιστεί για την εξυπηρέτηση ιδιωτικού ενδιαφέροντος, όπως δωρεές από γονείς από την περιουσία των παιδιών τους. Η σχετική ακυρότητα της νομικής πράξης σημαίνει ότι, εφόσον δεν γίνεται επίκληση της αναπηρίας, η σχετικά άκυρη νομική πράξη παράγει τα αποτελέσματά της (Σπυριδάκη, 1995).

Η ακυρώσιμη δικαιοπραξία αν και παράγει τα αποτελέσματά της, μπορεί να ακυρωθεί με δικαστική απόφαση, όταν υπάρχει ελάττωμα, το οποίο συνίσταται στον σχηματισμό λόγω ουσιώδους σφάλματος, απάτης ή απειλής. Η ακυρώσιμη δικαιοπραξία μετά την ακύρωσή της εξομοιώνεται με την άκυρη από την αρχή και μπορεί να ζητηθεί μόνο από αυτόν που έχει εξαπατηθεί ή απειληθεί και από τους κληρονόμους.

2.5 Αντιπροσώπευση και Πληρεξουσιότητα

Είναι ο θεσμός με τον οποίο εκδίδεται νομική πράξη από πρόσωπο - αντιπρόσωπο - που ενεργεί για λογαριασμό άλλου προσώπου, το πρόσωπο που εκπροσωπείται.

2.5.1 Τύποι αντιπροσώπευσης

Νομική, είναι η εκπροσώπηση που βασίζεται σε μια νομική διάταξη, π.χ. οι νόμιμοι εκπρόσωποι ανηλίκου είναι οι γονείς του ατόμου ή του ατόμου που λαμβάνει νομική συνδρομή.

Εκούσια, είναι η εκπροσώπηση, όπου η σχετική εξουσία προέρχεται από τη βούληση του εκπροσωπούμενου προσώπου, π.χ. ο Α διορίζει την κόρη του Β ως πληρεξούσιο για τη διαχείριση των τραπεζικών της καταθέσεων.

Στην άμεση, ο εκπρόσωπος συντάσσει τη δικαιοπραξία στο όνομα και για λογαριασμό του εκπροσωπούμενου προσώπου και εντός των ορίων της εξουσίας εκπροσώπησης που του έχει ανατεθεί, με νόμο ή με σύμβαση (εντολή), ή με μονομερή πράξη, που ονομάζεται Πληρεξούσιο. Σε αυτήν την περίπτωση, τα αποτελέσματα της νομικής πράξης εμφανίζονται αμέσως στο πρόσωπο του εντολέα, για παράδειγμα, ο εκπρόσωπος Α αγοράζει ένα αυτοκίνητο από τη Β στο όνομα και για λογαριασμό του αντιπροσώπου Β.

Στην έμμεση, ο αντιπρόσωπος προετοιμάζει τη δικαιοπραξία στο όνομά του, αλλά για λογαριασμό του αντιπροσώπου, έτσι ώστε τα αποτελέσματα έρχονται πρώτα σε αυτόν και μετά μεταφέρονται στο εκπροσωπούμενο άτομο μέσω δικαιοπραξίας, π.χ. ο Α αντιπρόσωπος - αγοράζει ένα αυτοκίνητο στο όνομά του από το Β για λογαριασμό του Γ και στη συνέχεια, με μια νέα δικαιοπραξία, το μεταφέρει στο Γ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΛΟΓΟΙ ΑΚΥΡΟΤΗΤΑΣ ΜΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

3.1 Η έννοια της άκυρης δικαιοπραξίας

Η δικαιοπραξία, ως πράξη θέτει ένα ατομικό και συγκεκριμένο κανόνα δικαίου μέσω μιας ή περισσότερων δηλώσεων βουλήσεως, προκειμένου να είναι υποστατή. Συνεπώς θα πρέπει να συντρέχουν σε αυτή όλα τα ουσιώδη στοιχεία που θέτει ο νόμος, ώστε να είναι νομικά υπαρκτή και ισχυρή. Μία, λοιπόν, υποστατή δικαιοπραξία μπορεί να αναπτύξει τη σκοπούμενη ενέργειά της. Ωστόσο κάθε υποστατή δικαιοπραξία δεν είναι και ενεργή. Θα πρέπει να συντρέχουν οι όροι ενέργειας της δικαιοπραξίας που διακρίνονται σε όρους του κύρους και όρους του ενεργού. Συνεπώς, όροι του κύρους είναι αυτοί που πρέπει να συντρέχουν κατά την κατάρτιση της δικαιοπραξίας και τάσσονται υπό κανόνες αναγκαστικού δικαίου υπέρτερους κατά την ισχύ τους από την δικαιοπραξία. Αν οι όροι αυτοί δεν συντρέχουν, η δικαιοπραξία είναι άκυρη, δηλαδή ανενεργή. Ενώ, όροι του ενεργού είναι οι όροι που θα πρέπει να συντρέχουν μετά την κατάρτιση της δικαιοπραξίας για να αποκτήσει η δικαιοπραξία ενέργεια. Όσο δεν τηρούνται οι όροι αυτοί, η δικαιοπραξία βρίσκεται σε μία μετέωρη κατάσταση. Δεν είναι ούτε οριστικά έγκυρη ούτε οριστικά άκυρη. Αν, λοιπόν ο όρος ματαιωθεί, η δικαιοπραξία καθίσταται οριστικά άκυρη. Οι όροι αυτοί καλούνται αιρέσεις δικαίου και τίθενται από κανόνες αναγκαστικού δικαίου. Συνεπώς μη έγκυρη ή αλλιώς άκυρη δικαιοπραξία είναι αυτή που έχει την εξωτερική μορφή καθώς και τα βασικά στοιχεία της πραγματικής, αλλά λόγω κάποιου ελαττώματος, δηλαδή, μπορεί να λείπει ένα στοιχείο απαραίτητο για την εγκυρότητα της νομικής πράξης, που υπάρχει σε αυτήν δεν παράγει το νομικά αποτελέσματα. Μια άκυρη νομική πράξη θεωρείται ότι δεν έχει συμβεί, δηλαδή «θεωρείται ότι δεν πραγματοποιήθηκε». Οι άκυρες δικαιοπραξίες, ενώ δεν παράγουν τα έννομα αποτελέσματα για τα οποία προορίζονται από τη δήλωση βούλησης, παράγουν άλλα έννομα αποτελέσματα που προβλέπονται άμεσα από το νόμο:

- Αξίωση αποζημίωσης για αδικοπραξία.
- Αίτηση προ-συμβατικής ευθύνης.
- Αίτηση για αποκατάσταση αδικαιολόγητου πλουτισμού.

Είναι επίσης πιθανό η άκυρη νομική πράξη να ισχύει ως άλλη μορφή νομικής πράξης, κατά μετατροπή ή ότι η ακυρότητα περιορίζεται σε ένα μέρος της νομικής πράξης.

Η συνέπεια της ακυρότητας εμφανίζεται αυτόματα, δηλαδή δεν απαιτείται δικαστική απόφαση, αλλά η αναγνώρισή της μπορεί να ζητηθεί με πράξη αναγνώρισης. Κατ' εξαίρεση, η ακύρωση της δικαιοπραξίας πρέπει να κηρυχθεί από το δικαστήριο σε περιπτώσεις γάμου, συμφώνου συμβίωσης και στις αποφάσεις της συνδικαλιστικής συνέλευσης (Αγαλλόπουλος, 1988)

3.2 Λόγοι ακυρότητας

Η ακυρότητα απαγγέλλεται ρητά από ειδική διάταξη η οποία προβλέπει και το λόγο ακυρότητας. Οι λόγοι ακυρότητας είναι διάφοροι και προβλέπονται σε συγκεκριμένες νομικές διατάξεις όπως έλλειψη νομικής ικανότητας, έλλειψη τύπου, απαγορευμένη νομική πράξη, ανήθικη νομική πράξη και εικονική δικαιοπραξία.

3.2.1 Παραδείγματα μη έγκυρων νομικών πράξεων

- Ο Α συμφωνεί με τον Β σε ιδιωτικό έγγραφο τη μεταφορά του διαμερίσματός του. Η προκαταρκτική σύμβαση δεν είναι έγκυρη, λόγω της μη προσάρτησης του τύπου της συμβολαιογραφικής πράξης που απαιτείται στην κύρια σύμβαση.

- Ο Α υποσχέθηκε στον Β να του δώσει ένα αυτοκίνητο. Αργότερα, όμως, το μετανιώνει και, επικαλούμενος την έλλειψη συμβολαιογράφου, αρνήθηκε να του παραδώσει το αυτοκίνητο. Ο Β δεν μπορεί να ζητήσει έκδοση στο δικαστήριο καθώς η σύμβαση είναι άκυρη. Αλλά, εάν ο Α γνώριζε την ανάγκη διατήρησης ενός συμβολαιογραφικού τύπου και ήταν σιωπηλός, τότε ευθύνεται έναντι του Β σύμφωνα με τις διατάξεις της προσυμβατικής ευθύνης, για την αποζημίωση οποιασδήποτε ζημιάς του Β από την ένοχη συμπεριφορά κατά της συναλλαγής του Α.
- Η διοίκηση συνδικαλιστικού οργανισμού καλεί συνάντηση μελών για την έγκριση των οικονομικών καταστάσεων. Στη συνάντηση, ωστόσο, όσοι παρευρίσκονται αποφασίζουν να αλλάξουν το καταστατικό χωρίς να το αναφέρουν στην πρόσκληση για τη συνάντηση. Η απόφαση τροποποίησης δεν είναι έγκυρη, αλλά η ακυρότητα, δεν ισχύει αυτόματα αλλά πρέπει να κηρυχθεί με απόφαση του δικαστηρίου.

3.3 Τύποι ακυρότητας

- Όταν το ελάττωμα γίνεται κατά τη προετοιμασία τη δικαιοπραξίας, τότε η ακυρότητα είναι αρχική.
- Όταν το ελάττωμα που προκαλείται εμφανίζεται μετά την προετοιμασία της νομικής πράξης, τότε η ακυρότητα λέγεται επιγενόμενη, όπως η ακυρότητα μιας νομικής πράξης η οποία μετά την προετοιμασία της καταλαμβάνεται από έναν απαγορευτικό νόμο. Η επιγενόμενη ακυρότητα ισχύει αναδρομικά. Επομένως, για παράδειγμα, εάν σε μια σύμβαση πώλησης, ο αγοραστής παίρνει το αντικείμενο και δεν πληρώνει την τιμή, αυτή η διάταξη καθίσταται αναδρομικά άκυρη (Αγαλλόπουλος, 1988).
- Με την επίκληση οποιουδήποτε έννομου συμφέροντος πραγματοποιείται απόλυτη ακυρότητα. Δεδομένου ότι αυτή η ακυρότητα τίθεται στην υπηρεσία του δημοσίου συμφέροντος, λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως

από το δικαστήριο, εάν απορρέει από τα γεγονότα που του υποβλήθηκαν, καθώς και η παραίτηση του δικαιώματος επίκλησης είναι άκυρη.

- Σχετική είναι η ακυρότητα που μπορεί να επικαλεσθεί μόνο από ορισμένους όπου θεσπίζεται υπέρ τους. Δεδομένου ότι αυτή η ακυρότητα καθορίζεται για την εξυπηρέτηση ιδιωτικού συμφέροντος, δεν λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, αλλά πρέπει να προταθεί με αγωγή. Επομένως, εάν ο δικαιούχος δεν διεκδικήσει την ακυρότητα ενώπιον δικαστηρίου ή εκτός δικαστηρίου, η νομική πράξη παράγει όλα τα έννομα αποτελέσματά της. Από τη στιγμή της επίκλησης, η πράξη ακυρώνεται. Οι πιο σημαντικές περιπτώσεις σχετικής ακυρότητας είναι η νομική πράξη που εκπονήθηκε από ένα άτομο που δεν γνώριζε τις πράξεις του ή βρισκόταν σε ψυχική διαταραχή που περιορίσε καθοριστικά την αποτελεσματικότητα της θέλησής του, καθώς και η δικαιοπραξία η οποία έγινε παρά την σχετική απαγόρευση που υπάρχει από το νόμο.
- Η ολική ακυρότητα είναι όταν καταλαμβάνει ολόκληρη τη δικαιοπραξία. Η πλήρης ακυρότητα συμβαίνει όταν ο λόγος αυτής αναφέρεται σε ένα τόσο ουσιαστικό μέρος της νομικής πράξης που, εάν οι νομικοί γνώριζαν την έλλειψή του, δεν θα είχαν καταρτίσει τη νομική πράξη. Εμφανίζεται επίσης όταν αναφέρεται σε ένα στοιχείο χωρίς το οποίο δεν υπάρχει νομική πράξη. Η συνολική ακυρότητα συμβαίνει συνήθως σε μικτές συμβάσεις π.χ. Οι Α και Β συμφωνούν με ένα ιδιωτικό έγγραφο για την πώληση ενός υπό κατασκευή κτιρίου καθώς και για την ολοκλήρωσή του. Η σύμβαση είναι μικτή και αποτελείται από τη σύμβαση πώλησης του ακινήτου και τη σύμβαση έργου για την κατασκευή του κτιρίου. Η ακυρότητα της σύμβασης πώλησης επέρχεται λόγω μη συμμόρφωσης με το σχετικό νόμο.
- Μερική ακυρότητα είναι όταν καταλαμβάνει μέρος της νομικής πράξης. Για παράδειγμα, ο Α πουλάει με ιδιωτική σύμβαση ένα διαμέρισμα και 7 πίνακες μεγάλης αξίας. Σχετικά με το ακίνητο, η νομική πράξη δεν είναι έγκυρη, επειδή ο τύπος που απαιτείται από το νόμο δεν τηρήθηκε ενώ σε σχέση με τους πίνακες ισχύει η νομική πράξη. Μια νομική πράξη μπορεί

επομένως να χωριστεί με την έννοια που αναφέρεται παραπάνω, όταν έχει πολλά αντικείμενα.

3.3.1 Λόγοι μερικής ακυρότητας και παραδείγματα

Η μερική ακυρότητα μπορεί να βασίζεται σε οποιοδήποτε λόγο ακυρότητας. Τέτοιοι λόγοι είναι η αδυναμία ανάληψης νομικής δράσης, η τήρηση του τύπου του νομικού στοιχείου, τα ελαττώματα της βούλησης του επαγγελματία του νομικού, τα ελαττώματα του νομικού περιεχομένου (η αντίθεση της νομικής πράξης στο νόμο, η αντίθεση της νομικής πράξης σε καλή ηθική).

Επιπλέον, μια συλλογική σύμβαση εργασίας δεν ισχύει για ανήλικο που έχει συμπληρώσει την ηλικία των δεκαπέντε, εάν συνάψει τη συγκεκριμένη σύμβαση εργασίας χωρίς τη συγκατάθεση των γονέων του ή των ατόμων που ασκούν την επιμέλεια του.

Επιπρόσθετα, σε περίπτωση που οι Χ και Ψ, ιδιοκτήτες ορισμένων οικοπέδων, συνάπτουν γραπτή συμφωνία με την οποία:

- Ο Χ εξουσιοδοτείται να καταθέσει τα αγριόχορτα που συλλέγει κάθε φορά που καθαρίζει την περιουσία του, στην περιουσία του Ψ για 1.000 ευρώ ετησίως και
- ο Ψ πρέπει να μεταβιβάσει την κυριότητά του στο Χ για τιμή 500.000 ευρώ μετά από 10 χρόνια, η σύμβαση είναι άκυρη στο συμβαλλόμενο μέρος στο οποίο η Ψ έχει αναλάβει να μεταβιβάσει την κυριότητα της περιουσίας του στον Χ, επειδή δεν έχει συμπεριληφθεί τύπος νομικής συνιστώσας, δηλαδή ο τύπος της συμβολαιογραφικής πράξης.

Το ίδιο ισχύει αν κάποιος δωρίσει πολλά αντικείμενα. Δηλαδή ότι η σύμβαση δεν θα ισχύει για την πράξη για την οποία δεν έχει οριστεί συμβολαιογραφική πράξη. Επιπλέον, στην περίπτωση που πολλά άτομα εγγυώνται, για παράδειγμα, το χρέος του Α, η συμφωνία εγγύησης δεν ισχύει για τον εγγυητή του οποίου η δήλωση δεν περιλαμβανόταν σε ιδιωτικό έγγραφο. Αυτή είναι η νομική συνιστώσα που πρέπει να τηρείται για την ανάγκη προστασίας του Α. Το ίδιο ισχύει στην περίπτωση μιας

αφηρημένης υπόσχεσης ή μιας αναγνώρισης χρέους από περισσότερα από ένα μέρη. Σε γενικές γραμμές, ολόκληρο το περιεχόμενο της νομικής πράξης πρέπει να υποβληθεί στο νομικό έγγραφο, όχι μόνο οι ουσιαστικές, αλλά και οι ασήμαντες, βοηθητικές συμφωνίες (για παράδειγμα, η συμφωνία ποινικής ρήτηρας), και στις μεταγενέστερες τροποποιήσεις. Το μικτό συμβόλαιο έρχεται με τη μορφή μιας από τις συμβάσεις που το αποτελούν. Οι διατάξεις της νομικής πράξης που δεν έχουν συμπεριληφθεί στη νομική συνιστώσα δεν είναι έγκυρες, οπότε προκύπτει το πρόβλημα της μερικής ακυρότητας.

Επιπλέον, είναι πιθανό μέρος της νομικής πράξης να είναι πλασματικό, δηλαδή η αμοιβαία συμφωνία των μερών δεν ελήφθη σοβαρά υπόψη, αλλά προφανώς σε σχέση με ένα μέρος του. Για παράδειγμα, ο Α πουλάει και μεταβιβάζει 2 ιδιότητες αξίας στον γιο του Β, μία εκ των οποίων είναι πλασματική είτε για να εξαπατήσει τους πιστωτές του (πλασματική απόλυτη) είτε για να καλύψει μια δωρεά προκειμένου να αποφευχθεί ο βαρύτερος φόρος επί των δωρεών (εικονικός συγγενής). Η πλασματική πράξη πώλησης δεν ισχύει ως πλασματική, ενώ η καλυπτόμενη πράξη δωρεάς ισχύει εφόσον τα μέρη θέλουν τη δωρεά και τηρείται η συμβολαιογραφική μορφή. Μια περίπτωση που συχνά εμφανίζεται στην πράξη είναι η πώληση ακινήτων με συμβολαιογραφική πράξη, στην οποία δηλώνεται χαμηλότερη τιμή από τη συμφωνημένη τιμή για λόγους φοροδιαφυγής. Από τη μία πλευρά, η φανταστική πώληση δεν είναι έγκυρη καθώς είναι φανταστική. Η πώληση που καλύπτεται από την πραγματική τιμή δεν είναι επίσης έγκυρη, καθώς η συμφωνία για αυτήν την τιμή δεν έχει συναφθεί από τον τύπο της συμβολαιογραφικής πράξης. Σύμφωνα με μια άλλη πιο σωστή άποψη, η σύμβαση δεν είναι έγκυρη καθώς είναι πλασματική. Η καλυμμένη πώληση στην υψηλότερη τιμή ισχύει, αλλά μόνο για την τιμή που αναφέρεται στη σύμβαση. Δεδομένου ότι η αληθινά σκόπιμη νομική πράξη με την υψηλότερη τιμή παρουσιάστηκε εν μέρει στον κατάλληλο τύπο και ισχύει από αυτή την άποψη, αυτό το μέρος θα μπορούσε επίσης να συρρικνωθεί. Σε περίπτωση απόκρυψης που αφορά μόνο τη νομική πράξη, εμφανίζεται μερική ακυρότητα εάν ο παραλήπτης της δήλωσης έχει διαγνώσει την κράτηση.

Στη συνέχεια, ένα μέρος της νομικής πράξης μπορεί να αντιταχθεί σε μια απαγορευτική διάταξη του νόμου, όπως σε περίπτωση δανεισμού στον Α ένα χρηματικό ποσό στο Β με ετήσιο επιτόκιο (επιτόκιο) 50%, ενώ το υψηλότερο ετήσιο ποσοστό του νόμιμου επιτοκίου που καθορίζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι 9,25% ετησίως. Συνεπώς, λαμβάνοντας υπόψη το ΑΚ 294 όπου οποιαδήποτε νόμιμη συναλλαγή για τόκους που υπερβαίνει το μέγιστο νομικό όριο είναι άκυρη ως προς το επιπλέον ποσό, ο όρος που σχετίζεται με τους τόκους του δανείου είναι άκυρος όσον αφορά το υπερβολικό επιτόκιο. Η όλη νομική πράξη δεν ανατρέπεται εδώ, αλλά συμφωνείται εν μέρει ότι το ενδιαφέρον υπερβαίνει το μέγιστο όριο. Το ίδιο ισχύει σε περίπτωση που έχει συμπεριληφθεί στη σύμβαση για την ευθύνη εξαπάτησης ή βαριάς αμέλειας. Αυτός ο όρος δεν είναι έγκυρος, αλλά το άλλο μέρος της σύμβασης δεν επηρεάζεται από την ακυρότητα. Το ίδιο ισχύει, ακόμη και αν η συμφωνία απαγόρευε, σύμφωνα με το ΑΚ 1239, τη μεταφορά της δέσμευσης στον δανειστή, εάν μια δέσμευση δεν ικανοποιηθεί εντός του όρου.

Είναι επίσης πιθανό ότι η μερική ακυρότητα οφείλεται στο γεγονός ότι μέρος της νομικής πράξης έρχεται σε αντίθεση με τα άρθρα που επιβάλλουν απαγορεύσεις διάθεσης. Έτσι, για παράδειγμα, στην περίπτωση που ο Χ πουλάει στον Ψ την ιδιοκτησία ενός πράγματος και η επικαρπία ενός άλλου, η πώληση δεν ισχύει για το μερίδιο της πώλησης ενός αντικειμένου λαμβάνοντας υπόψη την απόλυτη απαγόρευση της διάθεσης που τοποθετείται, το οποίο καθιερώνει τη μη δυνατότητα μεταφοράς της επικαρπίας. Επιπλέον, εάν ο πατέρας Α πουλήσει στον Γ το οικόπεδο που κληροδότησε σε αυτόν και στον γιο του Β από τη σύζυγο του Δ, χωρίς να ζητήσει άδεια από το δικαστήριο, η πώληση θα είναι άκυρη για τον ανήλικο. Πρόκειται για σχετική απαγόρευση από το νόμο που επιβλήθηκε για την προστασία ορισμένων ανθρώπων. Το σύνολο των διατάξεων του αστικού κώδικα δείχνει ότι ο νομοθέτης δεν θέλει να πουλήσει τα περιουσιακά στοιχεία των ανηλίκων και ιδίως του ακινήτου χωρίς το δικαστήριο να ελέγξει τον λόγο και την καταλληλότητα της διάταξης, ακόμη και αν η πώληση πραγματοποιείται από γονείς

του ο ανήλικος, ασκώντας τη γονική εξουσία. Το ίδιο ισχύει εάν η απαγόρευση διάθεσης έχει επιβληθεί υπέρ συγκεκριμένου προσώπου με δικαστική απόφαση.

Επιπλέον, ένα μέρος της νομικής πράξης μπορεί να είναι αντίθετο με την καλή ηθική υπό το φως των αντιλήψεων του μέσου χρήσιμου και λογικού κοινωνικού προσώπου. Πρόκειται για απόφαση που επανεξετάζεται κατά καιρούς από το δικαστήριο και υπόκειται σε έλεγχο κατόπιν έφεσης από το Ανώτατο Δικαστήριο. Επομένως, η ρήτρα γάμου σε μια σύμβαση εργασίας είναι άκυρη και δεν επικαλείται την ακυρότητα ολόκληρης της νομικής πράξης, ακόμη και αν τα μέρη αποδίδουν αποφασιστική σημασία στη ρήτρα. Η ακυρότητα της ρήτρας αποσκοπεί στο να εμποδίσει τον εργοδότη να παρέμβει στις προσωπικές νομικές σχέσεις του εργαζομένου, ως έκφραση της προστασίας της προσωπικότητας του εργαζομένου. Η συνολική ακυρότητα και η απώλεια εργασίας θα έρχονται σε αντίθεση με την προστασία της προσωπικότητας του εργαζομένου που αναφέρεται παραπάνω. Επιπλέον, η συμφωνία μεταξύ του γιατρού και του ασθενούς σχετικά με τον τελευταίο που υποβλήθηκε σε χειρουργική επέμβαση, συνοδευόμενη από μια υπόσχεση ευθανασίας σε περίπτωση που η επέμβαση αποδείξει ότι η ασθένεια είναι ανίατη, είναι άκυρη μόνο για το δεύτερο μέρος. Ομοίως, η συμφωνία για την άσκηση του επαγγέλματος του χρυσοχόου σε πραγματικά ή γνήσια κοσμήματα σε ένα συγκεκριμένο μέρος θεωρείται ισχυρή μόνο σε σχέση με τα γνήσια κοσμήματα. Τέλος, η προτεραιότητα δεν αποκλείεται στην περίπτωση κερδοσκοπικών νομικών πράξεων.

Επομένως, η νομική πράξη θα ισχύει στο βαθμό που υπάρχει σχέση μεταξύ προσφοράς και αναπαραγωγής και δεν θα ισχύει μόνο για το πλεόνασμα. Σε αυτήν την περίπτωση, ο κερδοσκόπος δύσκολα θα μπορεί να επικαλεστεί την πλήρη ακυρότητα κατά την εφαρμογή του ΑΚ 181. Για παράδειγμα, ο Γ πουλάει γλυπτά στον Δ, ένα εκ των οποίων για 80.000 ευρώ, ενώ η αγοραία αξία του δεν υπερβαίνει τα 10.000 ευρώ. Τότε δεν μπορεί να επικαλεστεί την πλήρη ακυρότητα.

3.4 Η μερική ακυρότητα της νομικής πράξης λόγω της αντίθεσης με τα χρηστά ήθη

Αξίζει να σημειωθεί, σε αυτή την περίπτωση, ότι ολόκληρος ο θεσμός της μερικής ακύρωσης ήταν το αντικείμενο της συστηματικής εξέτασης από τη σύγχρονη θεωρία τα τελευταία χρόνια, για την προβολή των αναγκών και της ανταπόκρισης των αποτελεσμάτων της ανεπιεικών που προκύπτουν από την ακυρότητα της συναλλαγής λόγω της αντίθεσης στην ηθική.

Σε αυτό συνέβαλε η ρήτρα διεύθυνσης της ηθικής των χρηστών ως αντικειμενικός παράγοντας που περιορίζει τον νομικό κανονισμό και την απαγκίστρωση ολόκληρου του προβλήματος της μερικής ακυρότητας από την εννοιοκρατική μέθοδο, κάτι που δεν ελέγχει την προκύπτουσα έκβαση της κάθε περίπτωσης. Έτσι, η εύνοια της ολικής ακυρότητας δεν συνάδει προς τις επιδιώξεις του υπό των χρηστών ηθών επιδιωκόμενου περιορισμού της ιδιωτικής βούλησης.

Για παράδειγμα, ο απατεώνας δεν θέλει τη δύναμη της σκανδαλώδους νομικής πράξης με διαφορετικό περιεχόμενο και, συνεπώς, την εύνοια της πλήρους ακυρότητας, παρόλο που εξυπηρετεί την αρχή της ιδιωτικής βούλησης, και χαιρετίζει την ανήθικη απόφαση του απατεώνα. Από την άλλη πλευρά, υπέρ της μερικής ακυρότητας, εάν δεν βασίζεται στη βούληση των μερών, συνιστά υπερβολικό περιορισμό της ιδιωτικής βούλησης, υπό την προϋπόθεση ότι δεν ανατρέπεται ο σκοπός που επιδιώκεται με την απαγόρευση της ηθικής ολικής ακυρότητας.

Αυτά τα πράγματα είναι διαφορετικά σε περίπτωση αξιολόγησης (σκοπίμη επαγωγή) της συμβατικής επίδρασης. Επιπλέον, η μερική ακυρότητα σχετίζεται με την ανήθικη νομική πράξη, επειδή η αντίθεση στα χρηστά ήθη αναφέρεται στο περιεχόμενο της σύμβασης και η μερική αναπηρία έχει ως προϋπόθεση εγκυρότητας τη δυνατότητα διαχωρισμού της νομικής πράξης. Η διαιρετότητα είναι βασικά το περιεχόμενο της σύμβασης, για τον εαυτό και το πεδίο εφαρμογής της μερικής ακυρότητας της συναλλαγής λόγω περιεχομένου.

Από την άλλη πλευρά, η έλλειψη νομικής ικανότητας ή τύπου ως γενικοί όροι εγκυρότητας της νομικής πράξης επηρεάζει συνήθως ολόκληρη την αξία και η αναπηρία είναι συνολική και μόνο κατ' εξαίρεση μπορεί να έχει σημασία για την εφαρμογή του Αστικού Κώδικα 181. Εν όψει των ανωτέρω, ως εκ τούτου, ο θεσμός της μερικής ακυρότητας απευθύνεται στα προβλήματα της ανηθικότητας. Αυτός ο θεσμός δεν αντιτίθεται, αλλά εξυπηρετεί τους βασικούς στόχους του περιορισμού της ιδιωτικής αυτονομίας που εισάγεται από την καλή ηθική.

3.5 Ο ερμηνευτικός κανόνας του ΑΚ 181

Από τον ερμηνευτικό κανόνα του ΑΚ 181, προκειμένου να επεκταθεί η ακυρότητα του μέρους σε ολόκληρη τη νομική πράξη, ένα από τα μέρη πρέπει να ισχυριστεί και να αποδείξει ότι η βούληση των μερών κατά την προετοιμασία της νομικής πράξης, εάν γνώριζε την ακυρότητα αυτού ή των συγκεκριμένων όρων, θα να ακυρωθεί η νομική πράξη (Αραβαντινός, 1957).

3.5.1 Παραδείγματα μη έγκυρων νομικών πράξεων

Ο ανήλικος Α πουλάει το ποδήλατό του για 100 ευρώ στον έμπορο ποδηλάτων Β. Το συμβόλαιο πώλησης δεν ισχύει λόγω της δικαιοπρακτικής ανικανότητας του Α. Με την άποψη ότι η ακυρότητα είναι απόλυτη, τότε, τόσο ο Α όσο και ο Β μπορούν να επικαλεστούν την ακυρότητα της σύμβασης. Ωστόσο, εάν επικρατήσει η πιο σωστή αντίθετη γνώμη ότι πρόκειται για σχετική ακυρότητα υπέρ του Α, προκειμένου να προστατευθούν τα δικαιώματα του παιδιού, μόνο αυτός μπορεί να επικαλεστεί την ακυρότητα, εάν πιστεύει ότι η σύμβαση επηρεάζει τα συμφέροντά του, και ο Β δεν χρειάζεται προστασία.

Οι ενήλικοι Α και ο Β ίδρυσαν εταιρία ΟΕ, μαζί με τον Γ ηλικίας 17 ετών. Η συμφωνία εταιρικής σχέσης πάσχει από μερική ακυρότητα όσον αφορά τη συμμετοχή του Γ, επειδή δεν είναι σε θέση να συνάψει δικαιοπραξία. Η εταιρεία

εξακολουθεί να ισχύει για τους Α και Β χωρίς να δημιουργεί δικαιώματα ή υποχρεώσεις για το Γ.

3.6 Παραίτηση από το δικαίωμα ακυρότητας

Για την εγκυρότητα της παραίτησης από την επίκληση ακυρότητας πρέπει να κάνουμε διάκριση μεταξύ σχετικής και απόλυτης ακυρότητας, καθώς η κάθε περίπτωση αξιολογείται διαφορετικά. Η παραίτηση από την επίκληση της απόλυτης ακυρότητας κατά το άρθρο 180 ΑΚ δεν επιτρέπεται, και παραίτηση που τυχόν γίνει είναι άκυρη και άνευ αποτελέσματος.

Η δικαιολογία της μη επιτρεπτής παραίτησης από την επίκληση της ακυρότητας έγκειται στο γεγονός του χαρακτήρα της διάταξης ως δημόσιας τάξης που έχει τεθεί για την εξυπηρέτηση του ασθενέστερου συμβαλλόμενου. Γι' αυτό ακριβώς η παραίτηση απ' αυτήν είναι ανίσχυρη και η ακυρότητα της δικαιοπραξίας δεν διορθώνεται, ακόμη και αν μεταγενεστέρως εκλείψει ο λόγος ακυρότητας με αναγνώριση από τα συμβληθέντα μέρη ή με συμβιβασμό. Αξίζει να τονισθεί ότι σε περίπτωση παραίτησης, παρόλο που η άκυρη δικαιοπραξία δεν ισχυροποιείται ή γίνεται έγκυρη, δύναται να θεμελιωθεί η ένσταση της αποδυνάμωσης του δικαιώματος. Διότι το συμβαλλόμενο μέρος εύλογα με την συμφωνία παραίτησης μπορεί να δημιουργήσει την πεποίθηση στο άλλο μέρος ότι δε θα ασκήσει το δικαίωμα της επίκλησης ακυρότητας (Παπανικολάου, 2012).

Η περίπτωση της σχετικής ακυρότητας επί της παραίτησης αντιμετωπίζεται διαφορετικά. Γίνεται παγίως δεκτό ότι η επίκληση της σχετικής ακυρότητας συνιστά διαπλαστικό δικαίωμα και υπάρχει δυνατότητα παραίτησης από αυτό. Η παραίτηση από τη δυνατότητα της επίκλησης σχετικής ακυρότητας επιτρέπεται με την λογική ότι ο δικαιούχος της σχετικής ακυρότητας δεν μπορεί να αναγκασθεί σε μια αθέλητη προστασία που του παρέχει η επίκληση της σχετικής ακυρότητας. Η επίκληση της σχετικής ακυρότητας δεν συνιστά δικαίωμα ουσιαστικού δίκαιου, και η παραίτηση από τη νομική αυτή δυνατότητα ουσιαστικά σημαίνει παραίτηση από την άσκηση του συνόλου των δικαιωμάτων που πηγάζουν υπέρ του δικαιούχου της

σχετικής ακυρότητας. Με την παραίτηση αυτή δεν ανατρέπεται η ακυρότητα άρα δεν διασπάται η αρχή του αθεράπευτου αυτής όμως πλέον δεν μπορεί η ακυρότητα να προβληθεί με αποτέλεσμα, η δικαιοπραξία να καθίσταται ουσιαστικά απρόσβλητη.

3.7 Επίκληση της ακυρότητας

3.7.1 Κανόνας

Η ακυρότητα προτείνεται σε όλους όσους έχουν δικαιώματα από τη νομική πράξη, με καλή πίστη ή με άλλο τρόπο. Ωστόσο, υπάρχουν και εξαιρέσεις. Σε ορισμένες διατάξεις ο νομοθέτης προβλέπει την προστασία τρίτων με καλή πίστη που θεωρούνται άξια προστασίας. Περιπτώσεις εξαιρετικών περιστάσεων:

- Η εικονικότητα δεν βλάπτει το άτομο που έπραξε τη συναλλαγή χωρίς να την γνωρίζει.
- Δεν μπορεί να εκχωρηθεί πίστωση, εάν το πιστωτικό ίδρυμα και ο οφειλέτης έχουν συμφωνήσει για τα απαραίτητα.
- Κατά την εκποίηση της κινητής περιουσίας, σύμφωνα με το άρθρο 1034, αυτός που την αποκτά γίνεται κύριος ακόμη και αν η ιδιοκτησία του αντικειμένου δεν ανήκει στο άτομο που το διέθεσε αρχικά, εκτός εάν κατά τη στιγμή της παράδοσης της απόκτησης ιδιοκτησίας είναι με κακή πίστη.
- Η εγγραφή της υποθήκης δεν στερεί τον ιδιοκτήτη το δικαίωμα να παραχωρήσει περαιτέρω υποθήκη στο ίδιο ακίνητο. Η αντίθετη συμφωνία ισχύει μόνο για όσους λαμβάνουν ιδιωτική βούληση και μόνο εάν η συμφωνία έχει εγγραφεί στην υποθήκη.

Το δικαίωμα επίκλησης της ακυρότητας, τόσο απόλυτο όσο και σχετικό, δεν υπόκειται σε προθεσμία παραγραφής ή απόσβεσης, αλλά μπορεί να αποδυναμωθεί εάν το άτομο που δικαιούται να επικαλεστεί την αναπηρία είναι ανενεργό για

μεγάλο χρονικό διάστημα για να δημιουργηθεί στο τρίτο μέρος της πεποίθησης ότι δεν θα ασκήσει πλέον το δικαίωμά του (Γιαννόπουλος, 1948).

3.8 Διόρθωση ακυρότητας

Με την αντιμετώπιση της ακυρότητας εννοείται η επακόλουθη ενίσχυση της άκυρης δικαιοπραξίας, ακόμη και αναδρομικά.

Εάν η ακυρότητα είναι απόλυτη, δεν μπορεί να θεραπευτεί με κανέναν τρόπο. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, παρέχεται μεταχείριση για απόλυτη ακυρότητα, εάν προβλέπεται ρητά από το νόμο.

Για παράδειγμα, ο Α δώρισε στον Β ένα αυτοκίνητο με ιδιωτικό συμβόλαιο, απαιτείται συμβολαιογραφική φόρμα για τη νομιμοποίηση της δωρεάς, αλλά κατ' εξαίρεση στην περίπτωση κινητής δωρεάς για την οποία δεν έχει συνταχθεί συμβολαιογραφική πράξη, η δωρεά είναι έγκυρη (ισχύει) εάν ο δωρητής έχει παραδώσει το αντικείμενο.

Εάν η ακυρότητα είναι σχετική, μπορεί να αποκατασταθεί εάν το άτομο που δικαιούται να την επικαλεστεί παραιτηθεί από το σχετικό του δικαίωμα με οποιονδήποτε τρόπο. Η παραίτηση είναι μια μονομερής νομική πράξη, ανήκει στην ίδια τυπολογία στην οποία παρουσιάζεται η νομική πράξη. Η συνέπεια της παραίτησης είναι ότι η άκυρη νομική πράξη καθίσταται απαραβίαστη.

3.9 Μετατροπή μη έγκυρης νομικής πράξης

Όταν η άκυρη νομική πράξη (μονομερής ή σύμβαση) περιέχει τα στοιχεία μιας άλλης νομικής πράξης, η τελευταία ισχύει εάν συνάγεται το συμπέρασμα ότι τα μέρη θα την ήθελαν ακόμη και εάν γνώριζαν την ακυρότητα της πρώτης.

Ο σκοπός του μετασχηματισμού είναι να επιτύχει το νομικό αποτέλεσμα που αναζητείται, το οποίο κινδυνεύει να ακυρωθεί λόγω ακυρότητας.

3.9.1 Προϋποθέσεις μετατροπής μιας μη έγκυρης νομικής πράξης

- Η ακυρότητα της νομικής πράξης πρέπει να είναι απόλυτη.
- Η άκυρη δικαιοπραξία πρέπει να περιέχει όλα τα στοιχεία της νομικής πράξης που θα ισχύουν υπέρ της άκυρης.
- Τα μέρη θα ήθελαν να εφαρμοστεί η άλλη νομική πράξη, εάν γνώριζαν την ακυρότητα, με βάση την βούληση τους.

Για παράδειγμα, ο Α νοικιάζει ένα διαμέρισμα και το χρησιμοποιεί ως οικογενειακό σπίτι, ο ιδιοκτήτης Β που γνωρίζει αυτήν τη χρήση της μίσθωσης, τερματίζει τη μίσθωση χωρίς να ενημερώσει τον Α για την αλλαγή, όπως απαιτείται από τον νόμο. Συνεπώς και η καταγγελία δεν είναι έγκυρη. Ωστόσο, εάν ο Β ειδοποιούσε τον Α για την καταγγελία, τότε η καταγγελία θα μπορούσε να τεθεί σε ισχύ από την ημέρα της κοινοποίησης και να αναπτύξει τις συνέπειές της μετά τη λήξη της νόμιμης προθεσμίας χρήσης, καθώς η επικύρωση της παλιάς καταγγελίας ισχύει μέχρι τη δημιουργία νέας δικαιοπραξίας.

3.10 Επικύρωση μη έγκυρης νομικής πράξης

Η επικύρωση μιας άκυρης νομικής πράξης είναι η επικύρωση μιας άκυρης νομικής πράξης με μια μεταγενέστερη δήλωση βούλησης, με την οποία η νομική πράξη επαναλαμβάνεται, όταν δεν υπάρχει πλέον κανένας λόγος ακυρότητας να ισχύει αναδρομικά. Συγκεκριμένα:

- Η διάταξη προϋποθέτει ότι τα μέρη έχουν τη βούληση να επικυρώσουν την άκυρη νομική πράξη, καθώς, εάν αγνοήσουν την ακυρότητα, η διάταξη δεν ισχύει.
- Η απόλυτη ακυρότητα, δεν διορθώνεται με επικύρωση ως ισοδύναμη με ένα νέο σχηματισμό και δεν είναι αναδρομική.
- Η επικύρωση δεν είναι αναγκαίο να είναι ρητή. Ωστόσο, καθώς πρόκειται για νέα νομική πράξη, πρέπει να πληρούνται όλοι οι όροι για μια έγκυρη νομική πράξη.

- Τα μέρη πρέπει να έχουν εκφράσει την ίδια βούληση.

3.10.1 Παράδειγμα επικύρωσης μη έγκυρης νομικής πράξης

Τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν συνάψει άθελα τους κάποια σύμβαση (π.χ. πώληση γεωργικής ιδιοκτησίας με έκταση άνω των 250 στρεμμάτων χωρίς την απαραίτητη άδεια του Νομάρχη) και, ενήμεροι για την ακυρότητα, προσπαθούν να την επικυρώσουν (π.χ. με τη σχετική άδεια). Σε αυτήν την περίπτωση, ενώ η απόλυτη ακυρότητα δεν διορθώνεται με επικύρωση, η επικύρωση εδώ έχει αναδρομική ισχύ, δηλαδή ο ισχυρισμός περί αθέμιτου εμπλουτισμού που απορρέει από την αρχική ακυρότητα έχει σβηστεί.

3.11 Εξομοίωση ακυρώσιμης με άκυρη δικαιοπραξία

Η νομική πράξη που μπορεί να ακυρωθεί, με την έκδοση σχετικής δικαστικής απόφασης, λόγω κάποιου ελαττώματος, συνιστά την ακυρώσιμη δικαιοπραξία. Αυτό σημαίνει ότι μέχρι να ακυρωθεί, είναι μια νομική πράξη που παράγει όλα τα έννομα αποτελέσματα μιας έγκυρης νομικής πράξης.

Η ακυρώσιμη δικαιοπραξία, μετά την ακύρωση αντιμετωπίζεται το ίδιο με την άκυρη. Αυτό σημαίνει ότι με την τελική απόφαση της δικαστικής απόφασης, η οποία ακυρώνει τη νομική πράξη, οι συνέπειές της ακυρώνονται αναδρομικά και αυτόματα.

Ο αστικός κώδικας δεν περιέχει γενική διάταξη για την προστασία τρίτων με καλή πίστη, οι οποίοι έχουν αποκτήσει δικαιώματα βάσει της ακυρωμένης νομικής πράξης. Μόνο ο αστικός κώδικας 184 προβλέπει την προστασία τρίτων που έχουν αποκτήσει πραγματικά δικαιώματα, αναφέροντας τις ειδικές διατάξεις για ακίνητα που αναφέρονται μόνο στη λύση της σύμβασης και όχι σε μονομερείς νομικές πράξεις π.χ. διαθήκη (Γεωργιάδης, 2012).

3.12 Διαφορές άκυρης και ακυρώσιμης δικαιοπραξίας

Άκυρη είναι η δικαιοπραξία που η εξωτερική της μορφή, πληροί τα ουσιώδη στοιχεία της νομότυπης της μορφής αλλά εξαιτίας κάποιου ελαττώματος που υπάρχει στις λοιπές προϋποθέσεις που απαιτούνται κατά το νομό για την παραγωγή των έννομων αποτελεσμάτων, δεν παράγει τα ηθελημένα έννομα αποτελέσματα που επεδίωκαν τα συμβαλλόμενα μέρη. Το ελάττωμα της δικαιοπραξίας συνίσταται σε παράβαση κανόνα του δικαίου που ως κύρωση προβλέπει την ακυρότητα (π.χ. μη τήρηση τύπου, αντίθεση στα χρηστά ήθη, αντίθεση στο νόμο). Κατά δεύτερο ορισμό η ακυρότητα είναι συνέπεια όταν μια δήλωση βουλήσεως ή δικαιοπραξίας δεν παράγει τις έννομες συνέπειες που επιθυμούσαν τα μέρη λόγω συνδρομής ενός λόγου αποδοκιμασίας που προβλέπεται από το νόμο έμμεσα ή άμεσα.

Η έννομη συνέπεια της άκυρης δικαιοπραξίας κατά το άρθρο 180 ΑΚ είναι «σαν να μην έγινε», δηλαδή με τη διάταξη αυτή η άκυρη δικαιοπραξία στερείται των έννομων συνεπειών που επεδίωκαν τα μέρη. Ως υποστατό αλλά και ως γεγονός η άκυρη δικαιοπραξία δεν είναι εξαφανισμένη ή αδιάφορη για το δίκαιο, διότι ως πραγματική κατάσταση υπάρχει, αλλά οι έννομες συνέπειές της είναι διαφορετικές από αυτές που επεδίωκαν τα μέρη κατά τον χρόνο κατάρτισής της. Η άκυρη δικαιοπραξία διακρίνεται ως προς τις έννομες συνέπειες και την παραγωγή από την ακυρώσιμη δικαιοπραξία. Ως ακυρώσιμη χαρακτηρίζεται μια δικαιοπραξία που κατά τον χρόνο κατάρτισης της και εντεύθεν παράγει κανονικά τις έννομες συνέπειες μιας έγκυρης δικαιοπραξίας όμως δύναται, εκ των υστέρων, αναδρομικά ή μη, επειδή η δήλωση βουλήσεως των δικαιοπρακτούντων ενός ή όλων είναι ελαττωματική, να ανατραπεί, ήτοι να ακυρωθεί. Η άκυρη δικαιοπραξία έχει μορφή αλλά δεν έχει έννομα αποτελέσματα ενώ η ακυρώσιμη έχει και μορφή και έννομα αποτελέσματα όμως τα οποία δύναται να ανατραπούν αναδρομικά. Με την ακύρωση της δικαιοπραξίας η ακυρώσιμη εξομοιώνεται με την άκυρη και οι επελθούσες έννομες συνέπειες ανατρέπονται αναδρομικά με κάποιες εξαιρέσεις π.χ. επί διαρκών συμβάσεων που οι έννομες συνέπειες ακυρώνονται για το μέλλον (Σόρτογλου-Χουσεϊν, 2019).

3.13 Διαδικασία και συνέπειες ακύρωσης των ακυρώσιμων δικαιοπραξιών

3.13.1 Εξομοίωση με εξ αρχής άκυρη κατά το άρθρο 184 ΑΚ

Στο άρθρο 184 ΑΚ, διαγράφονται/αναφέρονται οι έννομες συνέπειες ακύρωσης της ακυρώσιμης δικαιοπραξίας. Κατά το άρθρο 184 ΑΚ, η ακυρώσιμη δικαιοπραξία μετά την ακύρωση της εξομοιώνεται με την εξ αρχής άκυρη, δηλαδή κατά το άρθρο 180 ΑΚ θεωρείται «σαν να μην έγινε». Από τη διάταξη αυτή συνάγεται ότι οι έννομες συνέπειες των ακυρώσιμων δικαιοπραξιών διακρίνονται σε δυο κατηγορίες αφ' ενός στις έννομες συνέπειες πριν την ακύρωση και αφ' ετέρου στις έννομες συνέπειες μετά την ακύρωση. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 184 ΑΚ η ακύρωση της δικαιοπραξίας επέρχεται με την έκδοση διαπλαστικής απόφασης του Δικαστηρίου κατά την ΑΚ 156, η οποία πρέπει σύμφωνα με τους δικονομικούς κανόνες να παράγει δεδικασμένο (312 ΚΠολΔ) ήτοι με την τελεσιδικία αυτής. Η ανωτέρω επιλογή του Έλληνα νομοθέτη εστιάζεται στο γεγονός ότι επιδιώκεται η ασφάλεια δίκαιου και η βεβαιότητα ως προς την ακύρωση. Η δικαστική ακύρωση των δικαιοπραξιών είναι μονόδρομος στο Ελληνικό δίκαιο με σκοπό την αποφυγή των καταχρήσεων.

Η ανατροπή των έννομων συνεπειών που έχουν επέλθει με την κατάρτιση της ακυρώσιμης δικαιοπραξίας σχετίζεται με τη φύση της δικαιοπραξίας που ακυρώθηκε ως υποσχετικής ή εκποιητικής. Στην περίπτωση της υποσχετικής δικαιοπραξίας εφόσον ακυρωθεί επέρχεται απόσβεση των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτήν και οι παροχές που έχουν καταβληθεί αναζητούνται κατά τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού 904 ΑΚ.

Όμως εάν ο λόγος της ακυρωσίας συνέτρεχε κατά την κατάρτιση της εκποιητικής δικαιοπραξίας και ακυρωθεί αυτή, τότε η διάθεση θεωρείται ότι δεν έγινε ποτέ και το δικαίωμα που απαλλοτριώθηκε επιστρέφει αυτοδικαίως και αναδρομικά στον αρχικό δικαιούχο και στην περίπτωση ακύρωσης μεταβίβασης κυριότητας μπορεί να διεκδικήσει το πράγμα έναντι οποιουδήποτε. Όταν έχουμε όμως συνδυασμό υποσχετικής και εκποιητικής δικαιοπραξίας που είναι το συχνότερο στην πράξη π.χ.

πώληση και μεταβίβαση κυριότητας, οι λόγοι ακυρότητας ή-ύπαρξη του λόγου-ακύρωσης εξετάζονται ξεχωριστά για κάθε δικαιοπραξία. Στις περισσότερες περιπτώσεις ο λόγος ακύρωσης αφορά και τις δυο δικαιοπραξίες και είναι δυνατή ακύρωση τόσο της υποσχετικής όσο και της εκποιητικής. Θεωρητικά είναι δυνατό σε ακύρωση να υπάγεται μόνο η υποσχετική δικαιοπραξία, πρακτικά σπάνιο καθώς κατά κανόνα η υποσχετική με την εκποιητική καταρτίζονται μαζί (Σόρτογλου-Χουσεϊν, 2019).

Στην περίπτωση αυτή, η επίδραση στο κύρος της εκποιητικής εξαρτάται από τη φύση της ως αιτιώδους ή αναιτιώδους δικαιοπραξίας. Αν η εκποιητική είναι αιτιώδης (πχ. μεταβίβαση κυριότητας ακίνητου, η ακύρωση υποσχετικής συνεπάγεται ακυρότητα της εκποιητικής. Κατά μίαν άποψη ως συνέπεια της ακύρωσης υποσχετικής δικαιοπραξίας επέρχεται ακύρωση και της αιτιώδους εκποιητικής. Σύμφωνα με μια δεύτερη άποψη με ορθότερη διατύπωση, επέρχεται ακυρότητα λόγω ακύρωσης της αιτίας. Στην περίπτωση που η εκποιητική είναι αναιτιώδης π.χ. μεταβίβαση κυριότητας κινητού, ο λόγος της ακυρότητας αφορά μόνο την υποσχετική, και η ακύρωση της υποσχετικής δεν θίγει την εκποιητική αλλά δύναται να εγερθεί αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού, εκτός εάν η υποσχετική έχει τεθεί ως όρος της εκποιητικής (Σόρτογλου-Χουσεϊν, 2019).

3.13.2 Απόσβεση του δικαιώματος της ακύρωσης δικαιοπραξίας και η έννομες συνέπειες

Κατά τη διάταξη του άρθρου 157 ΑΚ, τάσσεται αποσβεστική προθεσμία δυο ετών για την ακύρωση δικαιοπραξίας. Μετά την πάροδο της προθεσμίας αυτής η δικαιοπραξία δεν μπορεί να ακυρωθεί και ισχυροποιείται χωρίς όμως να καλύπτονται τα άλλα ελαττώματα. Κατά τον γράφοντα μετά την πάροδο της διετίας θα μπορούσε να γίνει λόγος πλέον για έγκυρη δικαιοπραξία αντί για ακυρώσιμη. Η παραμονή στη μετέωρη κατάσταση της ακυρώσιμης δικαιοπραξίας παρά την πάροδο της αποσβεστικής προθεσμίας θα έθετε σε κίνδυνο την ασφάλεια των συναλλαγών. Η δικαιολογία της ύπαρξης αποσβεστικής προθεσμίας είναι η τυχόν

άρση της αβεβαιότητας ως προς το κύρος της δικαιοπραξίας, η ταχεία εκκαθάριση των αναφυσόμενων ζητημάτων και η παγίωση της ασφάλειας των συναλλαγών.

Εξάλλου σε άλλες έννομες τάξεις, με αυτοτελή διάταξη ρυθμίζεται ότι μετά την πάροδο της αποσβεστικής προθεσμίας η ακυρώσιμη δικαιοπραξία γίνεται έγκυρη. Η άποψη αυτή πρέπει να υιοθετηθεί και στα πλαίσια της ελληνικής έννομης τάξης για τους προαναφερόμενους λόγους. Δηλαδή η ακυρώσιμη δικαιοπραξία μετά την πάροδο της προθεσμίας ακύρωσης, να καθίσταται απρόσβλητη, όπως αναφέρεται στην ελληνική θεωρία. Ορθότερη φαίνεται η άποψη ότι, αφού η ακυρώσιμη δικαιοπραξία πλέον ισχυροποιείται και γίνεται απρόσβλητη για το συγκεκριμένο ελάττωμα, πρέπει να αποκαλείται έγκυρη δικαιοπραξία καθώς επί των εννόμων συνεπειών αλλά και της δυνατότητας ανατροπής δεν παρουσιάζει ουδεμία διαφορά από μια τυπικά έγκυρη δικαιοπραξία (Σόρτογλου-Χουσεϊν, 2019).

3.13.3 Ακύρωση διαρκούς σύμβασης

Η περίπτωση της ακύρωσης των διαρκών συμβάσεων που λειτουργήσαν έως και τον χρόνο της ακύρωσης παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον (π.χ. εταιρεία, σύμβαση εργασίας κλπ.). Σε αυτές τις περιπτώσεις επειδή η συμβατική σχέση έχει ήδη αρχίσει να λειτουργεί στην πράξη, έχοντας δημιουργήσει μια «πραγματική κατάσταση», δεν είναι δυνατόν να ανατραπούν όλα τα έννομα αποτελέσματα που έχουν επέλθει, με την εφαρμογή των διατάξεων για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό και την επιστροφή των εκατέρωθεν παροχών. Αυτές οι συμβάσεις εκτός των άλλων παρουσιάζουν και ιδιαίτερο προσωπικό στοιχείο. Για τον λόγο αυτό γίνεται δεκτό ότι η ακύρωση δεν λειτουργεί αναδρομικά, αλλά ενεργεί για το μέλλον όπως και στην περίπτωση της καταγγελίας. Το ίδιο έχει κριθεί και στις άλλες έννομες τάξεις για τη διατήρηση της πραγματικής κατάστασης που διαμορφώθηκε και ειδικότερα στον ΕΚΕ, το Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο της Ελβετίας με την υπ' αριθμ. ATF 129 III 320/329 c.7.1.3, Jdt 2003 I 331, απόφαση του έκρινε ότι σε περίπτωση εκπλήρωσης ενοχών με διαρκή χαρακτήρα, η αναδρομική ακύρωση θα

δημιουργούσε σημαντικά προβλήματα στους συμβαλλόμενους, και αντί της αναδρομικής ακύρωσης (nullite relative), προτίμησε την καταγγελία με επενέργεια για το μέλλον.

Η άποψη της μη αναδρομικής ανατροπής εννόμων αποτελεσμάτων εξυπηρετεί τον σκοπό της προστασίας της εμπιστοσύνης των τρίτων (πχ. συναλλαγές εταιρίας με τρίτους), και όπως ειπώθηκε δημιουργείται μια πραγματική κατάσταση που δεν είναι ορθό να ανατραπεί (Σόρτογλου-Χουσεϊν, 2019).

3.13.4 Ακύρωση πληρεξουσιότητας

Η ακύρωση της πληρεξουσιότητας και οι έννομες συνέπειές της παρουσιάζουν διαφοροποίηση στη νομολογία και στη θεωρία. Ο προβληματισμός ξεκινά από το εάν το άρθρο 184 ΑΚ, καταλαμβάνει τις μονομερείς δικαιοπραξίες ή όχι. Η νομολογία δέχεται ότι εάν ακυρωθεί η πληρεξουσιότητα, ο πληρεξουσιοδότης, μπορεί να διεκδικήσει το ακίνητο που είχε μεταβιβάσει πριν από την ακύρωση ο πληρεξούσιος από τον τρίτο έστω και εάν είναι καλόπιστος, καθώς το άρθρο 184 ΑΚ δεν εφαρμόζεται επί μονομερών δικαιοπραξιών. Η ίδια προβληματική επικρατεί και στο ζήτημα εάν ο πληρεξούσιος είχε παραχωρήσει υποθήκη η προσημείωση υποθήκης. Ειδικότερα, η ακύρωση της πληρεξουσιότητας έχει αναδρομικά αποτελέσματα ως προς τις διαθέσεις που έγιναν και τις ανατρέπει, έστω και αν επιχειρήθηκαν πριν να σημειωθεί η ακύρωση στο βιβλίο των μεταγραφών.

Ο Άρειος Πάγος με την υπ' αριθμ. 350/2015 απόφαση του έκρινε περίπτωση που δόθηκε από τον κύριο του ακινήτου πληρεξουσιότητα για την πώληση αυτού και στη συνέχεια αυτός το μεταπώλησε σε τρίτο και μεταγράφηκε η δικαιοπραξία, ακολούθως με αγωγή ακυρώθηκε η πληρεξουσιότητα, το πωληθέν ακίνητο διεκδικείται από τον πληρεξουσιοδότη -κύριο του ακινήτου, από τον τρίτο στον οποίο μεταβιβάσθηκε αυτό, χωρίς η καλή πίστη των τρίτων στην περίπτωση αυτή να ασκεί ουδεμία επιρροή. Περαιτέρω δε, αν ακυρωθεί η ακυρώσιμη πληρεξουσιότητα, μετά την ακύρωση εξομοιώνεται με άκυρη και από την εγγραφή της δικαστικής απόφασης στα βιβλία των μεταγραφών, αίρεται η κυριότητα του

εγγράψαντος υποθήκη ή προσημείωση αγοραστή επί του μεταβιβασθέντος σε αυτόν ακινήτου, καθώς ελλείπει το προαπαιτούμενο της κυριότητας κατά την εγγραφή της υποθήκης (Σόρτογλου-Χουσεϊν, 2019).

3.14 Δικαιοπρακτικός περιορισμός των συνεπειών της ακυρότητας και της ακυρωσίας

3.14.1 Το δικαίωμα της ακύρωσης

Το δικαίωμα της ακυρώσεως δικαιοπραξίας ασκείται με αγωγή ή με ένσταση, επί της οποίας εκδίδεται δικαστική διαπλαστική απόφαση που κηρύσσει άκυρη τη δικαιοπραξία, σε αντίθεση με το δικαίωμα επίκλησης ακυρότητας, η οποία δεν απαιτεί δικαστική διάπλαση. Ως εκ τούτου το δικαίωμα ακύρωσης δικαιοπραξίας είναι αγωγικό διαπλαστικό δικαίωμα. Ο νομοθέτης για την άσκηση του δικαιώματος δεν αρκείται στην απλή δήλωση των συμβαλλομένων αλλά απαιτεί δικαστική απόφαση καθώς η άσκηση του δικαιώματος εξαρτάται από διάφορες προϋποθέσεις, που εμφανίζουν λεπτές διακρίσεις και η δικαστική απόφαση ερευνά τη συνδρομή των προϋποθέσεων αυτών.

Η άσκηση του δικαιώματος ακύρωσης υπάγεται σε χρονικό περιορισμό, ήτοι σε αποσβεστική προθεσμία του άρθρου 157 ΑΚ. Τα χαρακτηριστικά του δικαιώματος ακυρώσεως της δικαιοπραξίας κάνουν την ακυρώσιμη δικαιοπραξία να προσιδιάζει στη δικαιοπραξία που πάσχει από σχετική ακυρότητα. Η σχετική ακυρότητα τάσσεται υπέρ ορισμένου προσώπου και η ακύρωση της δικαιοπραξίας γίνεται από τα νομιμοποιημένα πρόσωπα προς τούτο. Όμως η διαχωριστική γραμμή μεταξύ των περιπτώσεων είναι διακριτή. Διότι ο νόμος καθιστά μια δικαιοπραξία ακυρώσιμη μόνον όταν υπάρχουν συγκεκριμένα ελαττώματα βουλήσεως, αντίθετα η σχετικώς άκυρη δικαιοπραξία είναι άκυρη καθώς πλήττεται από νόμιμο λόγω ακυρότητας, απλώς ο νόμος έχει περιορίσει τον κύκλο των προσώπων που μπορούν να επικαλεστούν την ακυρότητα (Σόρτογλου-Χουσεϊν, 2019).

Η υποβολή του αιτήματος της δικαστικής διάπλασης για την κήρυξη της ακυρότητας έχει σημασία και στις περιπτώσεις των συνδεδεμένων δικαιοπραξιών, οπότε όταν

το κύρος μιας δικαιοπραξίας εξαρτάται από άλλη, η οποία υπόκειται σε ακύρωση λόγω ελαττώματος βουλήσεως. Η ακυρότητα της δεύτερης δικαιοπραξίας δεν μπορεί να ασκηθεί εάν προηγουμένως δεν έχει εκδοθεί διαπλαστική απόφαση που κηρύσσει άκυρη την πρώτη δικαιοπραξία. Ως παράδειγμα δίνεται η περίπτωση της ακυρώσιμης πληρεξουσιότητας λόγω απάτης. Δεν μπορεί η επιχειρηθείσα δικαιοπραξία με ακυρώσιμο πληρεξούσιο να κηρυχθεί άκυρη εάν πρώτα δεν ακυρωθεί η πληρεξουσιότητα. Με άλλα λόγια η αγωγή ακύρωσης δικαιοπραξίας που καταρτίσθηκε με ακυρώσιμο πληρεξούσιο απορρίπτεται ως μη νόμιμη, εάν ο ενάγων δεν επικαλεσθεί ότι το πληρεξούσιο ακυρώθηκε ή δεν ζητείται ακύρωση του (Σόρτογλου-Χουσεϊν, 2019).

3.14.2 Παραίτηση από το δικαίωμα ακυρότητας

Για την εγκυρότητα της παραίτησης από την επίκληση ακυρότητας πρέπει να κάνουμε διάκριση μεταξύ σχετικής και απόλυτης ακυρότητας, καθώς η κάθε περίπτωση αξιολογείται διαφορετικά. Η παραίτηση από την επίκληση της απόλυτης ακυρότητας κατά το άρθρο 180 ΑΚ δεν επιτρέπεται, και παραίτηση που τυχόν γίνει είναι άκυρη και άνευ αποτελέσματος (Σόρτογλου-Χουσεϊν, 2019).

Η δικαιολογία της μη επιτρεπτής παραίτησης από την επίκληση της ακυρότητας έγκειται στο γεγονός του χαρακτήρα της διάταξης ως δημόσιας τάξης που έχει τεθεί για την εξυπηρέτηση του ασθενέστερου συμβαλλόμενου. Γι' αυτό ακριβώς η παραίτηση απ' αυτήν είναι ανίσχυρη και η ακυρότητα της δικαιοπραξίας δεν θεραπεύεται, ακόμη και αν μεταγενεστέρως εκλείψει ο λόγος ακυρότητας με αναγνώριση από τα συμβληθέντα μέρη ή με συμβιβασμό. Αξίζει να τονισθεί ότι σε περίπτωση παραίτησης, παρόλο που η άκυρη δικαιοπραξία δεν ισχυροποιείται ή γίνεται έγκυρη, δύναται να θεμελιωθεί η ένσταση της αποδυνάμωσης του δικαιώματος. Διότι το συμβαλλόμενο μέρος εύλογα με την συμφωνία παραίτησης μπορεί να δημιουργήσει την πεποίθηση στο άλλο μέρος ότι δε θα ασκήσει το δικαίωμα της επίκλησης ακυρότητας (Σόρτογλου-Χουσεϊν, 2019).

3.14.3 Παραίτηση από το δικαίωμα ακύρωσεως

Η παραίτηση από το δικαίωμα της ακύρωσης δικαιοπραξίας συνιστά απαλλοτρίωση του δικαιώματος υπό ευρεία έννοια, και οδηγεί στην απόσβεση του δικαιώματος, χωρίς αυτό να περιέρχεται σε άλλον. Ως προς τη νομική φύση της παραίτησεως από το δικαίωμα ακύρωσης, είναι μονομερής μη απευθυντέα δήλωση βουλήσεως και δεν υποβάλλεται σε τύπο. Ακόμη και όταν η δικαιοπραξία είναι τυπική, παραίτηση μπορεί να συντελεστεί και ρητώς ή σιωπηρώς. Στην περίπτωση της σιωπηρής παραίτησης αυτή συνάγεται συμπερασματικά από πράξεις από τις οποίες όμως πρέπει να προκύπτει με σαφήνεια και ανενδοίαστα η σχετική βούληση του δικαιούχου ακόμα και αν οι πράξεις να γίνονται για άλλον σκοπό πέραν της παραίτησεως. Ως παράδειγμα δίδεται η περίπτωση που ο συμβαλλόμενος που νομιμοποιείται για την αγωγή ακύρωσης της δικαιοπραξίας, πάρα την γνώση του ότι η δικαιοπραξία είναι άκυρη, προβαίνει σε εκπλήρωση ακυρώσιμης παροχής, και χρησιμοποιεί την παροχή που καταβλήθηκε με τον τρόπο που θα έκανε εάν η σύμβαση δεν έπασχε από ελάττωμα βουλήσεως. Η εγκυρότητα της παραίτησης από το δικαίωμα ακύρωσης εξαρτάται από το γεγονός της γνώσης του δικαιούχου, δηλαδή ο δικαιούχος πρέπει να γνωρίζει τον λόγο ακύρωσης προκειμένου να γίνει έγκυρη παραίτηση. Ως εκ τούτου κατά την κρατούσα άποψη η παραίτηση που συντελείται με την άγνοια του λόγου της ακυρότητας είναι ανυπόστατη και δεν παράγει έννομες συνέπειες (Σόρτογλου-Χουσεϊν, 2019).

Κατ' άλλη γνώμη υποστηρίζεται ότι η δικαιοπραξία της παραίτησης που συντελείται χωρίς την γνώση της ακυρωσίας αναπτύσσει μεν την ενέργειά της αλλά υπόκειται η ίδια σε ακύρωση λόγω πλάνης, που είναι η άγνοια του δικαιούχου ως προς το δικαίωμα που παραιτείται.

Όταν το δικαίωμα ακυρώσεως αφορά και τα δυο μέρη, τυχόν παραίτηση της μιας πλευράς από το δικαίωμα ακυρώσεως δεν επηρεάζει την άλλη πλευρά λόγω του μονομερούς χαρακτήρα της παραίτησης. Σε περίπτωση συρροής λόγων ακύρωσης, η παραίτηση από έναν λόγο ακύρωσης δεν επιφέρει την απόσβεση των λοιπών λόγων ούτε άνευ εταίρου παραίτηση από αυτούς. Στην περίπτωση των πλειόνων

συμβαλλομένων είναι δυνατή και η μερική παραίτηση ως προς μερικά πρόσωπα ή αντίθετα είναι δυνατή η άσκηση του δικαιώματος ακύρωσης εναντίον ορισμένων, οπότε επέρχεται ακύρωση δικαιοπραξίας μόνο ως προς αυτούς.

Η έννομη συνέπεια της έγκυρης παραίτησης είναι η απόσβεση του δικαιώματος ακύρωσης της δικαιοπραξίας και η δικαιοπραξία καθίσταται απρόσβλητη και οριστικά παραγωγική εννόμων συνεπειών. Στην περίπτωση πλειόνων συμβαλλομένων επειδή το δικαίωμα του καθενός για ακύρωση είναι αυτοτελές, για να καταστεί έγκυρη η ακυρώσιμη δικαιοπραξία απαιτείται η παραίτηση όλων από το δικαίωμα (Σόρτογλου-Χουσεΐν, 2019).

3.15 Προστασία εμπραγμάτων δικαιωμάτων τρίτων

Με την ακύρωση της δικαιοπραξίας κατά το άρθρο 184 ΑΚ ανατρέπονται τα έννομα αποτελέσματα αναδρομικά έναντι τρίτων και έναντι των ειδικών ή καθολικών διαδόχων. Με τη διάταξη του άρθρου 184 ΑΚ, θεσπίζεται εξαίρεση στην απόλυτη ενέργεια της ακυρότητας, παρά την εξομοίωση της ακυρώσιμης δικαιοπραξίας με την άκυρη. Η εξαίρεση αφορά στην προστασία των εμπραγμάτων δικαιωμάτων των τρίτων, που επιτυγχάνεται με παραπομπή στις διατάξεις των άρθρων 1036 ΑΚ, 1203 ΑΚ και 1204 ΑΚ.. Σύμφωνα με το άρθρο ΑΚ 1036, για την κτήση του δικαιώματος της κυριότητας κινητού στην περίπτωση της μεταβίβασης από μη κύριο ή κυριότητα δεν έχει πρακτική χρησιμότητα, διότι η προστασία λόγω καλής πίστης προκύπτει ευθέως από την εν λόγω διάταξη.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 1203 και 1204 ΑΚ, αν ακυρωθεί εμπράγματη σύμβαση, με την οποία αποκτήθηκε η κυριότητα ακινήτου ή γενικό εμπράγματο δικαίωμα επ' αυτού, η ακύρωση δεν θίγει τα εμπράγματα δικαιώματα που στο μεταξύ απέκτησαν οι τρίτοι με την σύμβαση από αυτόν που είχε συμβληθεί ακυρώσιμα. Κατά τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης, οι τρίτοι προστατεύονται ανεξάρτητα από την καλή τους πίστη. Όμως θεωρείται ορθότερο, σύμφωνα με την τεολογική - συστηματική ερμηνεία της διάταξης να προστατεύονται μόνο οι καλόπιστοι (Σόρτογλου-Χουσεΐν, 2019).

3.15.1 Προϋποθέσεις

Για την προστασία των άρθρων 1203 και 1204 ΑΚ, απαιτείται η συνδρομή ορισμένων προϋποθέσεων, οι οποίες πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά. Η ακύρωση α) πρέπει να εχώρησε για λόγους απάτης, πλάνης ή απειλής, β) πρέπει να αφορά σύμβαση και όχι μονομερή δικαιοπραξία, γ) η ακυρωθείσα δικαιοπραξία πρέπει να είναι εμπράγματη και να αφορά ακίνητο, δ) το δικαίωμα του τρίτου πρέπει να είναι εμπράγματο και όχι ενοχικό και ε) το δικαίωμα του τρίτου να έχει αποκτηθεί πριν από τη σημείωση της απόφασης περί ακύρωσης στο περιθώριο. Ως εκ τούτου για την έναρξη των εννόμων συνεπειών της ακύρωσης δεν αρκεί να έχει ακυρωθεί τελεσίδικα η ακυρώσιμη δικαιοπραξία αλλά απαιτείται η τελεσίδικη απόφαση να έχει σημειωθεί στο περιθώριο της μεταγραφής της ακυρωθείσας δικαιοπραξίας καθόσον πριν από αυτήν τη σημείωση η ακυρωθείσα δικαιοπραξία εξακολουθεί να παράγει έννομες συνέπειες. Στην περίπτωση όμως που συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις η ακύρωση της σύμβασης δεν βλάπτει τα εμπράγματα δικαιώματα τρίτων που αποκτήθηκαν από την ακυρωθείσα δικαιοπραξία που δεν είχε σημειωθεί στο περιθώριο (Σόρτογλου-Χουσεΐν, 2019).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

4.1 Αριθμός απόφασης: 131/2020 ΠΠΡ ΠΑΤΡ (769694)

4.1.1 Νομικό μέρος

Η εσφαλμένη γνώση ή άγνοια που δημιουργεί τη διάσταση μεταξύ βουλήσεως και δηλώσεως, η οποία όταν είναι ουσιώδης θεμελιώνει δικαίωμα προσβολής της δηλώσεως λόγω πλάνης, μπορεί να οφείλεται και σε άγνοια ή εσφαλμένη γνώση των νομικών διατάξεων για την αποδοχή της κληρονομιάς (ΑΠ 3/1989), ενώ συντρέχει πλάνη περί το δίκαιο της αποδοχής της κληρονομιάς και όταν ο κληρονόμος τελεί σε άγνοια αναγόμενη: α) στο σύστημα της κτήσεως της κληρονομιάς κατά τον Αστικό Κώδικα, που επέρχεται αμέσως με το θάνατο του κληρονομούμενου, οπότε η προθεσμία του άρθρου 1847 ΑΚ δεν αρχίζει, διότι η άγνοια αποκλείει τη γνώση της επαγωγής της κληρονομιάς, και β) σε άγνοια μόνον της υπάρξεως της προθεσμίας του άρθρου 1847 ΑΚ προς αποποίηση ή της κατ' άρθρο 1850 του ίδιου κώδικα νομικής σημασίας της άπρακτης παρόδου της τετράμηνης προθεσμίας αποποίησης (βλ. ΑΠ 827/2017, ΑΠ 189/2017, ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 951/2013). Τα γεγονότα δε αυτά, όταν πρόκειται για κληρονομία που επάγεται σε ανήλικο κρίνονται από το πρόσωπο που τον εκπροσωπεί και το οποίο έπρεπε να προβεί στην εμπρόθεσμη αποποίηση της κληρονομιάς για λογαριασμό του ανηλίκου, τηρώντας τις διατυπώσεις του άρθρου 1625 του ΑΚ, ενόψει του ότι, του νόμου μη διακρίνοντος (άρθρα 1847, 1850 ΑΚ), η προθεσμία της αποποίησης τρέχει και κατά προσώπων που είναι ανίκανα προς δικαιοπραξία (ΑΠ 173/2014). Αν έχει λάβει χώρα πλασματική αποδοχή της κληρονομιάς εξαιτίας της προαναφερθείσας πλάνης, η έναρξη της προθεσμίας αποποιήσεως προϋποθέτει την τελεσίδικη ακύρωση της πλασματικής αποδοχής, ώστε η εν συνεχεία αποποίηση να επιφέρει τα έννομα αποτελέσματά της. Αποποίηση, η οποία πραγματοποιείται, ενώ έχει επέλθει εξαιτίας πλάνης η πλασματική αποδοχή, δεν επιφέρει τις έννομες συνέπειές της, μη ανατρέπουσα, από μόνη της, τα αποτελέσματα της πλασματικής αποδοχής,

η ακύρωση της οποίας μόνο με αγωγή ή αντίστοιχη ένσταση της 1857 παρ.2 ΑΚ μπορεί να γίνει (βλ. ΑΠ 572/2016, ΝΟΜΟΣ). Τέλος, από τις διατάξεις των άρθρων 157 και 1857παρ.2 ΑΚ προκύπτει ότι το δικαίωμα για την ακύρωση της αποδοχής της κληρονομίας που οφείλεται σε εξακολουθητική πλάνη αποσβήνεται μετά από ένα εξάμηνο, το οποίο ξεκινάει αφότου παρέλθει η κατάσταση αυτή, δηλαδή από την άρση της πλάνης.

4.1.2 Πραγματικά περιστατικά

Στην προκειμένη περίπτωση, ο ενάγων ισχυρίζεται ο αποθανών απεβίωσε χωρίς να αφήσει διαθήκη και ότι στην κληρονομία του αποβιώσαντος κλήθηκαν ως εξ αδιαθέτου κληρονόμοι τα δύο τέκνα του που οποίοι προέβησαν εμπρόθεσμα σε αποποίηση της κληρονομίας. Ότι κατόπιν των ανωτέρω αποποιήσεων η κληρονομία μεταφέρθηκε στα τρία ανήλικα τότε τέκνα του, δηλαδή στον ίδιο τον ενάγοντα και τα δύο αδέρφια του, τους εναγόμενους. Ότι, παρά το γεγονός ότι η αληθής βούλησή του ήταν να μην αναμειχθεί στην κληρονομία του ανωτέρω αποβιώσαντος συγγενούς του, από ουσιώδη πλάνη των γονέων του και συγκεκριμένα από εσφαλμένη γνώση των νομικών διατάξεων δεν προέβησαν οι τελευταίοι στις απαραίτητες ενέργειες για τη λήψη άδειας από το δικαστήριο προκειμένου να αποποιηθούν εντός της νόμιμης τετράμηνης προθεσμίας την κληρονομία. Η ανωτέρω πλάνη συνεχίστηκε εύλογα και στο πρόσωπο του ιδίου μετά την ενηλικίωσή του, καθόσον πράγματι θεωρώντας ότι η κληρονομία του αποβιώσαντος παππού του δεν έχει επαχθεί σε αυτόν. Ο ίδιος έμαθε αργότερα μεταφέρθηκε σε αυτόν η κληρονομία του παππού του, οπότε και έλαβε πρόσκληση σε ακρόαση από το Περιφερειακό Υποκατάστημα Αχαΐας του τέταρτου εναγόμενου, με την οποία τον πληροφορούσαν ότι ως εξ αδιαθέτου κληρονόμος ευθύνεται για εκκρεμούσα οφειλή του αποβιώσαντος παππού του. Επίσης, πληροφορήθηκε ότι ήδη το τέταρτο εναγόμενο έχει καταλογίσει σε βάρος του το χρέος αυτό. Ότι μετά την τελεσίδικη ακύρωση της εκ μέρους του πλασματικής αποδοχής κληρονομίας και την συνακόλουθη εμπρόθεσμη πλέον δήλωση αποποίησης κληρονομίας, που

προτίθεται να υποβάλει, η μερίδα του θα προσαυξήσει την κληρονομική μερίδα του ανήλικου αδελφού του, ο οποίος νομίμως εκπροσωπείται από τους γονείς του, πρώτο και δεύτερη των εναγόμενων, καθώς και την κληρονομική μερίδα της ενήλικης πλέον αδελφής του. Με βάση το ιστορικό αυτό ζητεί να ακυρωθεί, λόγω ουσιώδους πλάνης, η πλασματική αποδοχή του ως άνω εξ αδιαθέτου κληρονομικού δικαιώματός του καθώς και να καταδικαστούν οι εναγόμενοι στην καταβολή των δικαστικών εξόδων του.

4.1.3 Απόφαση δικαστηρίου

Για τους λόγους αυτούς το δικαστήριο δίκασε ερήμην των πρώτου, δεύτερης και τρίτης των εναγόμενων και όρισε το παράβολο της ανακοπής ερημοδικίας στο ποσό των διακοσίων είκοσι (220,00) ευρώ. Δέχτηκε την αγωγή και ακύρωσε την εκ μέρους του ενάγοντος πλασματική αποδοχή του εξ αδιαθέτου κληρονομικού δικαιώματος αυτού επί της κληρονομίας του αποβιώσαντος. Τέλος, καταδίκασε τους εναγόμενους στα δικαστικά έξοδα του ενάγοντος τα οποία ορίζει στο ποσό των διακοσίων πενήντα (250,00) ευρώ από κοινού για τους τρεις πρώτους εναγόμενους και στο ποσό των διακοσίων πενήντα (250,00) ευρώ για το τέταρτο εναγόμενο.

4.2 Αριθμός απόφασης:36/2016 ΕΦ ΠΑΤΡ (735443)

4.2.1 Νομικό μέρος

Κατά τη διάταξη του άρθρου 140 ΑΚ, αν κάποιος καταρτίζει δικαιοπραξία και η δήλωσή του δεν συμφωνεί, από ουσιώδη πλάνη, με τη βούλησή του, έχει δικαίωμα να ζητήσει την ακύρωση της δικαιοπραξίας, κατά δε τη διάταξη του άρθρου 141 του ίδιου Κώδικα, η πλάνη είναι ουσιώδης όταν αναφέρεται σε σημείο τόσο σπουδαίο για την όλη δικαιοπραξία, ώστε αν το πρόσωπο γνώριζε την πραγματική κατάσταση, δεν θα επιχειρούσε τη δικαιοπραξία. Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, η πλάνη κατά τη δήλωση βουλήσεως, ήτοι η διάσταση μεταξύ δηλώσεως και βουλήσεως, συνεπεία εσφαλμένης γνώσεως από τον δηλούντα της απαιτούμενης

για τον προσδιορισμό της βουλήσεως πραγματικής καταστάσεως, η οποία (πλάνη) μπορεί να είναι και αποτέλεσμα απάτης (άρθρο 147 ΑΚ), παρέχει στον πλανηθέντα το δικαίωμα να ζητήσει την ακύρωση της δικαιοπραξίας όταν είναι ουσιώδης.

4.2.2 Πραγματικά περιστατικά

Από τις καταθέσεις των μαρτύρων, που εξετάστηκαν ενόρκως ενώπιον του εισηγητή δικαστή, που ορίστηκε με την παραπάνω προδικαστική απόφαση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου αποδείχτηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Η ενάγουσα είχε στην αποκλειστική κυριότητά της ένα οικόπεδο άρτιο και οικοδομήσιμο, στο οποίο υπάρχουν ένα ελαιόδεντρο και δύο μικρά ισόγεια κτίσματα επιφάνειας 15 τ.μ. το καθένα, που βρίσκεται στη θέση "... "εκτός των ορίων οικισμού της Νήσου Κεφαλληνίας, έχει εμβαδόν 4.291,14 τ.μ., και απέχει δε 80 μέτρα από τη θάλασσα. Την κυριότητα του ακινήτου αυτού απέκτησε σε μεγαλύτερη έκταση, όπως δεν αμφισβητείται. Το έτος 1995 η εναγόμενη, ηλικίας τότε 32 ετών, αρχιτέκτονας στο επάγγελμα αποφασίζει να σφετεριστεί το παραπάνω ακίνητο της ενάγουσας, παρέστηκε σ' αυτή εν γνώσει ψευδώς ότι επιθυμούσε να συνεργαστούν προκειμένου να αξιοποιήσουν το παραπάνω ακίνητο με την ανέγερση σ' αυτό ξενοδοχείου, το οποίο θα εκμεταλλεύονταν από κοινού. Και αυτή μεν δήθεν θα εξασφάλιζε τη χρηματοδότηση του έργου από επενδυτές, η δε ενάγουσα θα συμμετείχε με το παραπάνω ακίνητο διατηρώντας την κυριότητα του ήμισυ εξ αδιαιρέτου η ίδια και μεταβιβάζοντας το υπόλοιπο στην εναγόμενη. Μάλιστα παρέστηκε ψευδώς σε αυτή ότι λόγω του επαγγέλματος της γνωρίζει κάποιο Σαουδάραβα, ο οποίος συναινεί να χρηματοδοτήσει τέτοια επένδυση. Οι ανωτέρω παραστάσεις ήταν ψευδείς ενώ το αληθές, το οποίο γνώριζε η εναγόμενη, ήταν ότι αυτή δεν ενδιαφερόταν για την εκμετάλλευση επιχείρησης ξενοδοχείου ούτε υπήρχε χρηματοδότης και ενήργησε με δόλια προαίρεση με σκοπό να πείσει την ενάγουσα να προβεί στη μεταβίβαση του παραπάνω ιδανικού μεριδίου του ακινήτου και να το αποκτήσει χωρίς αντάλλαγμα. Η ενάγουσα πείστηκε στις παραπάνω ψευδείς παραστάσεις και έχοντας την πλανημένη αντίληψη ότι έτσι

εκπληρώνει την υποχρέωση της για εισφορά στην επιδίωξη του κοινού με την εναγόμενη σκοπού της εκμετάλλευσης επιχείρησης ξενοδοχείου, προέβη στην κατάρτιση της επίδικης σύμβασής στην οποία δεν θα προέβαινε αν γνώριζε την αλήθεια. Ειδικότερα μεταβίβασε με αιτία την πώληση στην εναγόμενη την κυριότητα του μισού εξ αδιαιρέτου του παραπάνω ακινήτου. Ως τίμημα ανεγράφη το ποσό των 900.000 δραχμών ενώ η εκτίμηση της αξίας του μεταβιβασθέντος ακινήτου προσδιορίστηκε σε 13.520.000 δραχμές. Την ανωτέρω πλάνη της ενάγουσας διατήρησε με τον ίδιο απατηλό τρόπο η εναγόμενη και μεταγενέστερα και μέχρι την άνοιξη του έτους 1999. Έτσι η ενάγουσα με την ίδια πλανημένη αντίληψη στα πλαίσια των προπαρασκευαστικών ενεργειών για την επίτευξη του παραπάνω οικονομικού σκοπού επιμελήθηκε της ηλεκτροδότησης του ακινήτου ενώ την άνοιξη του έτους 1999 προέβη σε καθαρισμό αυτού. Από τότε η εναγόμενη εξαφανίστηκε, αρνείται να επικοινωνήσει μαζί της και συνεπεία αυτού η ενάγουσα αντιλήφθηκε την απάτη. Η εναγόμενη ισχυρίζεται ότι η προς αυτήν μεταβίβαση δεν ήταν αποτέλεσμα απάτης αλλά έγινε λόγω πωλήσεως και μόνον και επειδή επεδίωκε να προβεί σε επένδυση για λογαριασμό του ανηλικού τότε τέκνου της, επιθυμία που γνωστοποίησε στην ενάγουσα, η οποία της πρότεινε την πώληση του επιδικού ιδανικού μεριδίου αντί τιμήματος ποσού 8.500.000 δραχμών. Ισχυρίζεται επίσης ότι από το ποσό αυτό, που συμφωνήθηκε τελικά ως τίμημα, η εναγόμενη κατέβαλε σε μετρητά το ποσό των 3.500.000 δρχ. ενώ το υπόλοιπο ποσού 5.000.000 δρχ. συμψηφίστηκε με απαίτηση από ισόποσο δάνειο που είχε χορηγηθεί σ' αυτή από την ίδια και τη μητέρα της τμηματικά κατά τα έτη 1993 και 1994 ενόψει του ότι η οικογένειά της την είχε σαν παιδί της και είχε επιμεληθεί την επαγγελματική και οικογενειακή της αποκατάσταση.

Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω εφόσον η ενάγουσα προέβη στην επίδικη δήλωση βούλησης από πλάνη οφειλόμενη αποκλειστικά στην προηγηθείσα απατηλή συμπεριφορά της εναγόμενης, ενήργησε δηλαδή από εσφαλμένη αντίληψη της απαιτούμενης για τον προσδιορισμό της βούλησής της πραγματικής κατάστασης, η πλάνη δε αυτή υφίστατο κατά το χρόνο της δήλωσης της βούλησής της, στην οποία δεν θα προέβαινε αν γνώριζε την αλήθεια, συντρέχει κατ' ουσίαν νόμιμη περίπτωση

ακύρωσης της επίδικης δικαιοπραξίας. Συνεπώς πρέπει να γίνει δεκτή η έφεση ως κατ' ουσίαν βάσιμη, να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση και αφού κρατηθεί η υπόθεση από το δικαστήριο τούτο για ουσιαστική εκδίκαση (άρθρο 535 παρ. 1 ΚΠολΔ), να γίνει δεκτή η αγωγή ως ουσιαστικά βάσιμη και να ακυρωθεί η επίδικη δικαιοπραξία. Σε βάρος της εναγόμενης, που νικήθηκε στη δίκη αυτή, πρέπει να επιβληθούν τα δικαστικά έξοδα της ενάγουσας και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας (άρθρα 176, 183 ΚΠολΔ).

4.2.3 Απόφαση δικαστηρίου

Για τους παραπάνω λόγους το δικαστήριο δίκασε κατ' αντιμωλίαν των διαδίκων. Δέχεται την έφεση τυπικά και κατ' ουσίαν. Εξαφανίζει την 80/2007 οριστική απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Κεφαλληνίας και δέχεται την αγωγή. Ακυρώνει τη σύμβαση πώλησης με την οποία η ενάγουσα μεταβίβασε στην εναγόμενη την κυριότητα του μισού εξ αδιαιρέτου ενός οικοπέδου άρτιου και οικοδομήσιμου. Το δικαστήριο επέβαλλε στην εναγόμενη τα δικαστικά έξοδα της ενάγουσας και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας, τα οποία όρισε στο ποσό των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ.

4.3 Αριθμός απόφασης: 110/2019

4.3.1 Νομικό μέρος

Με βάση τα άρθρα 140 και 141 ΑΚ, αν κάποιος καταρτίζει δικαιοπραξία έχει δικαίωμα να ζητήσει την ακύρωση της εάν η δήλωσή του δεν συμφωνεί από ουσιώδη πλάνη, με τη βούλησή του, στην περίπτωση που αποκρύπτεται ένα σημείο της δικαιοπραξίας που αν το γνώριζε εξ αρχής δεν θα κατάρτιζε τη δικαιοπραξία. Η πλάνη αυτή μπορεί να αναφέρεται ακόμη και στο περιεχόμενο της δικαιοπραξίας, και συνεπώς η πλάνη είναι η εσφαλμένη γνώση της απαιτούμενης κατάστασης για τον προσδιορισμό της θέλησης του συμμετέχοντος, και με την παραπάνω έννοια η πλάνη εξομοιώνεται με την έλλειψη γνώσεως (άγνοια) της πραγματικής

καταστάσεως (ΑΠ 1655/2012). Πλάνη υπάρχει και όταν ο δικαιοπρακτών θεωρούσε τη δήλωσή του με νόημα διαφορετικό εκείνου που πράγματι έχει από το νόμο, ή αγνοούσε τις έννομες συνέπειες της δηλώσεώς του. Έτσι, αν κάποιος υπογράψει έγγραφο νομίζοντας λανθασμένα ότι περιλαμβάνει ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο με ορισμένες συνέπειες, ενώ περιλαμβάνει περιεχόμενο διαφορετικό, βρίσκεται σε πλάνη, η οποία είναι ουσιώδης αν αναφέρεται σε σημείο τόσο σπουδαίο για την όλη δικαιοπραξία ώστε το πρόσωπο που πλανήθηκε δεν θα την επιχειρούσε αν γνώριζε την πραγματική κατάσταση (ΑΠ 80/2007).

Συνεπώς, ο κανόνας δικαίου παραβιάζεται, αν δεν συνέτρεχαν οι πραγματικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του, ή αν εφαρμοστεί, ενώ δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις αυτές, καθώς και αν εφαρμοσθεί εσφαλμένα, η δε παραβίαση εκδηλώνεται είτε με ψευδή ερμηνεία, είτε με κακή εφαρμογή (ΑΠ 11/2017).

4.3.2 Πραγματικά περιστατικά

Η εξεταζόμενη δίκη έλαβε χώρα μεταξύ μίας εταιρίας και ενός πιστωτικού συνεταιρισμού όπου ο εναγόμενος Πιστωτικός Συνεταιρισμός χορήγησε πίστωση μέχρι του ποσού των 1.500.000 ευρώ. Το παραπάνω ποσό περιλάμβανε: α) πιστωτικό όριο ποσού 600.000 ευρώ, για την έκδοση εγγυητικών επιστολών και β) πιστωτικό όριο ποσού 600.000 ευρώ, για κεφάλαιο κίνησης, πλέον ποσού για ενδεχόμενη αύξηση ορίου και τόκων. Η ως άνω πίστωση εγκρίθηκε, από το εγκριτικό κλιμάκιο του εναγόμενου, να διασφαλιστεί ενοχικά με προσωπικές εγγυήσεις, πιστοποιήσεων Δημοσίου ή ΟΤΑ, με απόδοση 80%. Την εν λόγω σύμβαση πίστωσης υπέγραψαν αυθημερόν, ως εγγυητές, ο γιός και η σύζυγος του ενάγοντος. Κατά την υπογραφή της σύμβασης πίστωσης, το παραπάνω εγκριθέν όριο ήταν ανοιχτό, αφού, αφενός οι εξασφαλίσεις των εγγυήσεων που δόθηκαν δεν συνιστούσαν τραπεζικό κάλυμμα με απόδοση και αφετέρου δεν είχαν εκχωρηθεί ακόμη πιστοποιημένοι λογαριασμοί από αναληφθέντα έργα του Δημοσίου. Με τα παραπάνω δεδομένα δεν μπορούσε να γίνει ανάληψη, καθώς, η οποιαδήποτε χρήση της χορηγούμενης πίστωσης προϋπέθετε, σύμφωνα με τους σχετικούς όρους

της σύμβασης, αντίστοιχη κάλυψη, είτε με εκχώρηση πιστοποιημένου λογαριασμού, είτε με εμπράγματη εξασφάλιση. Έτσι, όταν λίγες ημέρες μετά την σύναψη της ως άνω σύμβασης, η πιστούχος αντιμετώπισε πρόβλημα άμεσης εκταμίευσης ποσού 150.000 ευρώ, προκειμένου να συνεχίσει το έργο που είχε αναλάβει για κατασκευή κτιρίου, το εγκριτικό κλιμάκιο του εναγόμενου, ζήτησε, για την εκταμίευση του ποσού αυτού την κάλυψη του ποσού με εγγραφή εμπράγματου βάρους επί ακινήτου, καθώς η εταιρεία δεν διέθετε, κατά την ως άνω χρονική περίοδο, τις απαιτούμενες πιστοποιήσεις.

Στην παρούσα απόφαση ο εναγόμενος συνεταιρισμός ισχυρίζεται ότι το Εφετείο, έσφαλε κατά την κρίση του, εφ' όσον με τη προσβαλλόμενη απόφασή του δέχτηκε ότι αρκούσε το γεγονός ότι η βούληση του ενάγοντος είχε ήδη σχηματιστεί προγενεστέρως του χρόνου συνάψεως της δικαιοπραξίας, καθώς επίσης και ότι δέχθηκε ότι υπήρξε πλάνη, ως εκδήλωση εσφαλμένης γνώσεως της πραγματικότητας υπό την έννοια της εξισώσεως του φαινομένου με την αληθή κατάσταση.

Στην προκειμένη περίπτωση, στην πληττόμενη απόφαση προσάπτεται η αιτίαση ότι υπέπεσε στην πλημμέλεια των λόγων αναιρέσεως των αριθμών 1 και 19 του άρθρου 559 ΚΠολΔ, και ειδικότερα ότι εσφαλμένως εφαρμόστηκε η διάταξη του άρθρου 140 ΑΚ, καθώς και ότι εσφαλμένα υπήγαγε σε αυτές τα δεκτά γενόμενα ως αποδειχθέντα περιστατικά και στέρησε την απόφασή του νόμιμης βάσεως, γιατί περιέλαβε ανεπαρκείς και αντιφατικές αιτιολογίες επί ζητημάτων κρίσιμων που ασκούν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση αυτής της δίκης.

4.3.3 Απόφαση δικαστηρίου

Το δικαστήριο απέρριψε την αίτηση του συνεταιρισμού για αναίρεση της υπ' αριθ. 1689/2017 αποφάσεως του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών. Διατάσσει την εισαγωγή του κατατεθέντος παράβολου στο Δημόσιο Ταμείο και καταδικάζει τον εναγόμενο να καταβάλει τα έξοδα του δικαστηρίου, τα οποία ορίζει στο ποσό των δυο χιλιάδων επτακοσίων (2700) ευρώ.

4.4 Αριθμός απόφασης: 406/2019

4.4.1 Νομικό μέρος

Με βάση το άρθρο 847 ΑΚ, «με τη σύμβαση τη εγγύησης ο εγγυητής αναλαμβάνει απέναντι στο δανειστή την ευθύνη ότι θα καταβληθεί η οφειλή». Στη σύμβαση αυτή εφαρμόζονται οι κοινές για τη σύμβαση διατάξεις, όπως κι εκείνες που αφορούν τα ελαττώματα της δηλώσεως βουλήσεως. Μεταξύ των τελευταίων είναι και η διάταξη του άρθρου 140 ΑΚ, στο οποίο ορίζεται ότι, αν κάποιος καταρτίζει δικαιοπραξία και η δήλωσή του δεν συμφωνεί, από ουσιώδη πλάνη, με τη βούλησή του, έχει δικαίωμα να ζητήσει την ακύρωση της δικαιοπραξίας, ενώ με τη διάταξη του επομένου άρθρου 141 διευκρινίζεται ότι η πλάνη είναι ουσιώδης όταν αναφέρεται σε σημείο τόσο σπουδαίο για την όλη δικαιοπραξία, ώστε, αν το πρόσωπο γνώριζε την πραγματική κατάσταση, δεν θα επιχειρούσε τη δικαιοπραξία. Πλάνη επομένως είναι η εσφαλμένη γνώση της απαιτούμενης για τον προσδιορισμό της βουλήσεως του δηλούντος πραγματικής καταστάσεως, προς την πλάνη δε με την παραπάνω έννοια εξομοιώνεται και η έλλειψη γνώσης (άγνοια) της πραγματικής καταστάσεως, όταν δεν είναι συνειδητή εκ μέρους του δηλούντος, όταν δηλαδή αυτός δεν είναι εν γνώσει ότι αγνοεί την απαιτούμενη πραγματική κατάσταση, διότι αν έχει πλήρη επίγνωση της αγνοίας του δεν πλανάται (ΑΠ 725/2014, ΑΠ 1655/2012, ΑΠ 957/2009, ΑΠ 1783/2007). Η πλάνη κατά τη δήλωση της βουλήσεως, δηλαδή η διάσταση μεταξύ δηλώσεως και βουλήσεως, συνεπεία εσφαλμένης γνώσεως από τον δηλούντα της απαιτούμενης για τον προσδιορισμό της βουλήσεως πραγματικής καταστάσεως, η οποία (πλάνη) μπορεί να είναι και αποτέλεσμα απάτης (άρθρο 147 ΑΚ), παρέχει στον πλανηθέντα το δικαίωμα να ζητήσει την ακύρωση της δικαιοπραξίας, όταν είναι ουσιώδης. Η πλάνη αυτή μπορεί να αφορά ακόμη και στο περιεχόμενο της δηλώσεως, έστω και αν έχει σχέση με το δίκαιο, δηλαδή με το είδος της δικαιοπραξίας ή τη νομική ενέργεια κάποιου όρου ή με τις έννομες συνέπειες της δηλώσεως (ΑΠ 335/2012, ΑΠ 1211/2008, ΑΠ 463/2008, ΑΠ 301/2007, ΑΠ 80/2007, ΑΠ 1096/2006).

Αφού, σε τέτοια περίπτωση, ζητείται πραγματικά και η ακύρωση της δικαιοπραξίας με την έννοια των άρθρων 140, 141 και 154 εδ. β' του Α.Κ., κατά την οποία η ενάσκηση του διαδικαστικού δικαιώματος για πρόκληση της δικαστικής ακυρώσεως δικαιοπραξίας δεν προϋποθέτει λεκτική τυπικότητα, αλλά σαφή μόνον εκδήλωση αντίστοιχης βουλήσεως (ΑΠ 1096/2006).

4.4.2 Πραγματικά περιστατικά

Στην προκειμένη περίπτωση το Εφετείο, δέχτηκε ότι με την 5/11-1-2007 σύμβαση πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό και τις ταυτάριθμες, από 21-11-2007 και 28-9-2009, πρόσθετες αυτής πράξεις, που καταρτίστηκαν και υπογράφηκαν νομοτύπως..., μεταξύ των εκπροσώπων της καθ' ης η ανακοπή τραπεζικής εταιρείας νόμιμου εκπροσώπου της ανώνυμης εταιρείας, η τραπεζική εταιρία χορήγησε στην τελευταία πίστωση του αρχικού ποσού των 700.000 ευρώ, το οποίο αυξήθηκε στο ποσό των 900.000 ευρώ με την πρώτη πρόσθετη πράξη, ενώ μειώθηκε στο ποσό των 525.000 ευρώ με τη δεύτερη πρόσθετη πράξη.

Την εκπλήρωση όλων των υποχρεώσεων της πιστούχου εταιρείας από την αρχική σύμβαση εγγυήθηκαν εγγράφως, ως αυτοφειλέτες, ενεχόμενοι εις ολόκληρον με την πιστούχο, οι ανακόπτοντες και παραιτήθηκαν από τα δικαιώματα των άρθρων 853 επομ. ΑΚ, καθώς και από την ένσταση διζήσεως. Επίσης, ο πρώτος των ανακοπτόντων και η δεύτερη αυτών εγγυήθηκαν εγγράφως, ως αυτοφειλέτες, και τις πρόσθετες πράξεις, παραιτούμενοι από τα ως άνω δικαιώματα. Ο πληρεξούσιος της αναιρεσείουσας ζήτησε την παραδοχή της αίτησης, ο πληρεξούσιος των αναιρεσιβλήτων την απόρριψή της, καθένας δε την καταδίκη του αντιδίκου μέρους στη δικαστική δαπάνη.

4.4.3 Απόφαση δικαστηρίου

Συνεπώς με απόφαση του δικαστηρίου αναιρείται η υπ' αριθ. 1499/2016 απόφαση του Μονομελούς Εφετείου Αθηνών και παραπέμπεται η υπόθεση, για περαιτέρω

εκδίκαση, στο ίδιο Εφετείο, που θα συγκροτηθεί από άλλον δικαστή. Επίσης, διατάσσει την επιστροφή του παραβόλου στην αναιρεσείουσα και καταδικάζει τις αναιρεσίβλητες στα δικαστικά έξοδα της αναιρεσείουσας που ορίζει σε τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ακυρότητα και η ακυρωσία εισήχθησαν ως νομικοί όροι και στη συνέχεια ως διατάξεις εκκινώντας με σκοπό τη νομική προστασία καθώς τα μέρη δεν μπορούσαν να ασκήσουν ελεύθερα τα δικαιώματά τους με σύνεση, ενώ σε περίπτωση ακυρώσιμων πράξεων άσκησαν τα δικαιώματά τους με σύνεση αλλά βάσει του νόμου η επιρροή τρίτων οδήγησε σε βλάβη, καθώς ως ακυρώσιμη χαρακτηρίζεται μια δικαιοπραξία που κατά τον χρόνο κατάρτισης της και εντεύθεν παράγει κανονικά τις έννομες συνέπειες μιας έγκυρης δικαιοπραξίας όμως δύναται, εκ των υστέρων, αναδρομικά ή μη, επειδή η δήλωση βουλήσεως των δικαιοπρακτούντων ενός ή όλων είναι ελλαττωματική, να ανατραπεί, ήτοι να ακυρωθεί.

Η κάθετη και αυστηρή εφαρμογή της επίδρασης των συνεπειών της ακυρότητας και της ακυρωσίας σε άτομα που συμμετέχουν ή αντλούν νομικό συμφέρον από μια νομική πράξη οδηγεί συχνά σε αμείλικτα και κάθετα αποτελέσματα σε βάρος της αδύναμης πλευράς.

Ολοκληρώνοντας αυτή την εργασία, θα πρέπει να τονιστεί ότι η ακυρωσία μαζί με τις νομικές συνέπειες που δημιουργούνται από αυτήν, δημιουργήθηκαν για να οδηγήσουν στην προστασία των νόμιμων φορέων εκμετάλλευσης και στην ασφάλεια των συναλλαγών και έμμεσα για την προστασία των πολιτών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγαλλόπουλος. (1988). Εισαγωγή στο Εργατικό Δίκαιο.
- Αγαλλοπούλου, (1991). Π. Βασικές έννοιες Αστικού Δικαίου τ. Ι Γενικές Αρχές τ. ΙΙ. Ενοχικό Δίκαιο.
- Αγαλλοπούλου, Πην. (2003). Χρ., Γενικές Αρχές του Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα.
- Αραβαντινός Ι. (1957). «Ακυρότης, Μερική Ακυρότητα, Μετατροπή», Αθήνα.
- Αραβαντινός Ι. (1983). Εισαγωγή στην Επιστήμη του Δικαίου 2η έκδ. Ασπρογέρακα, Γρίβα. (1981). Γενικές Αρχές του Αστικού Δικαίου.
- Αυγουστιανάκης. (1940). Η έννοια της ανίσχυρης δικαιοπραξίας και ειδικότερες μορφές της.
- Γεωργιάδης, Α. (2012). «Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου», 4η Έκδοση. Εκδόσεις Σάκκουλας.
- Γιαννόπουλος, Δ.(1948). «Γενικαί Αρχαί Αστικού Κώδικος (ερμηνεία κατ' άρθρον)», Τόμος ΙΙ, Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Ζέπος, Π. (1956). Περί το πρόβλημα του ανισχύρου των δικαιοπραξιών, ΕΕΝ.
- Παπανικολάου. (2012). Δικαιοπραξίες αντίθετες προς τα χρηστα ήθη.
- Σπυριδάκη, Ι. (1995). Εισηγήσεις αστικού Δικαίου.
- Σόρτογλου-Χουσεΐν Χαλντούν. (2019). Έννομες συνέπειες άκυρων και ακυρώσιμων δικαιοπραξιών. Δημοκρήτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Κομοτηνή.
- Τούση, Α. (1966). Εμπράγματο Δίκαιον έκδ. Γ.